ΟΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακὴ 27 τοῦ Ἰουνίου 1904 | ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 102

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

ΤΙ ΕΙΠΕ Ο κ. ΠΑΛΛΗΣ

ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΧΤΗ ΤΟΥ «DAILY POST»

Ὅπως ὑποσχεθήκαμε στὸ περασμένο φύλλο, δημοσιεύουμε σήμερα τὰ σπουδαιότερα μέρη ἀπὸ τὴν συνέντευξη τοῦ κ. Πάλλη πού δημοσιεύτηκε στὸν «Καθημερινὸ Ταχυδρόμο» τοῦ Λίβερπουλ.

«Ὁ κ. Ἀλέξ. Πάλλης, γράφει ὁ «Καθημερινὸς Ταχυδρόμος», εἶναι ἕνας ἀπὸ κείνους πού ἐξασκοῦνε μεγάλη ἐπιρροὴ ἐδῶ στὴν ἑλλην. κοινότητα, κ' ἐκτὸς τούτου ἔχει καὶ τὸ καλὸ νὰ ξέρῃ τὸν Πρίγκηπα Γεώργιο προσωπικῶς καθὼς καὶ τὴν νῆσο Κρήτη».

— Μπορεῖτε νὰ μᾶς ἐξηγήσετε, τὸν ρώτησε ὁ Ἐγγλέζος δημοσιογράφος, ἀπὸ πού βγῆκαν αὐτὲς οἱ κατηγόριες κατὰ τοῦ Πρίγκηπα ;

— Μάλιστα, ἀποκρίθηκε ὁ κ. Πάλλης. Τὰ παραμύθια γιὰ τὴν δῆθεν τυραννία τοῦ Πρίγκηπα δημοσιευτήκανε στὴν Ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα «Νέον Ἄστυ» κι ἀπὸ κεῖ τὰ πῆραν κ' οἱ Ἐγγλέζικες ἐφημερίδες. Τὸ «Νέον Ἄστυ» τὸ ἐκδίδει ὁ γιὸς ἑνὸς συνταγματάρχη τοῦ ἑλλην. στρατοῦ, πού κατηγορήθηκε ἀπὸ τὸ Διάδοχο—δίκαια—γιὰ ἔλλειψη ἀνδρείας. Ἀπὸ τότε δὲν ἀφήνει νὰ τοῦ ξερύγῃ περίσταση πού νὰ μὴν κοροϊδέψῃ, ἂν ὄχι καὶ νὰ βρίσῃ, στὴν ἐφημερίδα του τὸν Πρίγκηπα.

— Ἀλλὰ τί λέτε γιὰ τὸ λόγο πού εἶπε στὸν Κρητικὸ βουλευτή, σὰν τὸν εἶπε «ξανσμωραμένος;»

—Ὅ,τι στάθηκε, εἶταν αὐτό. Ὁ Πρίγκηπας ὅταν κουβεντιάζει μεταχειρίζεται ἐλεύθερη καὶ ἀπροσποίητη γλῶσσα, γι αὐτὸ ὅταν παρουσιαστήκανε μπροστά του οἱ Κρητικοὶ βουλευταὶ ἄφησε τὸ ἐπίσημο ἄκαμπτο ὕφος καὶ πῆρε κάποιον τόνο ἐλεύθερο στὴν κουβέντα του. Τὰ λόγια του ἐπιτηδες διαστραφήκανε σὲ δεσποτικὸ ὕφος καὶ κεῖνο πού γράφτηκε πώς εἶπε στὸν Κρητικὸ βουλευτή, ἀμέσως ἔσπευσε νὰ τὸ διαψεύσῃ ὁ ἴδιος ὁ Πρίγκηπας. Ὕστερα ἔμαθα πὼς κ' ἡ Ἐγγλέζικη μετάφραση τὰ παρουσίασε τὰ πράματα πολὺ χειρότερα. Εἶνε γεγονὸς πὼς ὁ πρίγκηπας εἶναι εὐγενέστατος καὶ μπορεῖ καθένας νὰ τὸν πλησιάσῃ, δὲν χωράει δὲ καμμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὴ σύνεσή του καὶ γιὰ τὴ γνώση του.

— Γιὰ τὴ διοίκησή του τώρα ;

— Πολὺ καλή. Ἡ διοίκησή του πιθανὸν νὰ μὴν εἶναι τέλεια, μὰ ἴσα μὲ τώρα ἔδειξε ἀληθινὴ πολιτικὴ ἱκανότητα (Statymaus hip). Πρῶτα πρῶτα ἦταν σπουδαῖο νὰ συμμορφωθοῦνε οἱ Μουσουλμάνοι τῆς Κρήτης μὲ τὴν καινούρια κατάσταση τῶν πραγμάτων καὶ τὸ κατόρθωσε αὐτὸ παίρνοντάς τους στὴν προστασία του, χωρὶς νὰ κάνῃ καμιὰ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Χριστιανῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν πὼς οἱ Τοῦρκοι ἔπαψαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ τὸ νησί. Ὅταν ἔτυχα στὴν Κρήτη, δῶ καὶ λίγα χρόνια, οἱ Τοῦρκοι φεύγανε μπουλούκια μπουλούκια καὶ πολλοὶ πλούσιοι χτηματίες κοιτάζαν νὰ ξεκάνουν ὅ,τι εἶχαν καὶ νὰ πᾶνε στὴν Ἰταλία. Τώρα, σὲ λίγο χρόνο, κατορθώθηκε νὰ γίνουν οἱ Μουσουλμάνοι τόσο καλοὶ πατριῶτες, ὅσο κ' οἱ Χριστιανοί. Σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα ὁ Πρίγκηπας δὲν ἔδειξε μόνο πολιτικὴ ἱκανότητα μὰ ἔκανε καὶ κεῖνο πού πιθυμοῦσαν οἱ Δυνάμεις κι ὁ πολιτισμένος κόσμος. Ἄλλο σπουδαῖο εἶταν νὰ σταματήσῃ τὸ ἔγκλημα κι ἡ αἱματοχυσία. Ἡ vendetta ἔδινε κ' ἔπαιρνε, κι ὅταν ταξίδευα στὸ ἐσωτερικὸ δὲν ἦταν νὰ περάσω ἀπὸ χωριὸ χωρὶς ν' ἀκούσω καὶ καμιὰ καινούρια δολοφονία. Τώρα πιὰ τὸ νησὶ λευτερώθηκε ἀπ' αὐτά. Κατηγορήθηκε ἀκόμα ὁ Πρίγκηπας πὼς ἐμποδίζει νὰ μποῦνε ξένα κεφάλαια καὶ πὼς ἀρνιέται νὰ παραχωρήσῃ σὲ ξένους τὴν κατασκευὴ δημοσίων ἔργων. Σ' αὐτό, μοῦ φαίνεται, δείχνεται ἀληθινὸς καὶ βαθὺς πολιτικός. Ὅλα τὰ δημόσια ἔργα πού πήρανε οἱ ξένοι εἶναι κακοφτιασμένα κι ἀριβοπληρωμένα, δίχως λόγο. Τὰ ἴδια ἔγιναν καὶ γίνονται στὴν Ἑλλάδα, στὴ Σάμο καὶ στὴν Τουρκία. Τελευταῖα οἱ ξένοι πρόξενοι συνήθιζαν ν' ἀνακατώνουνται παραπολὺ στὴν ἐσωτερικὴ διοίκηση, πρᾶμα πού ἔφερνε σύγχυση κι ἀνευλάβεια στὶς Ἀρχὲς κ' ἔκανε τὸ ἔργο τῆς Κυβερνήσεως παραπολὺ δύσκολο. Ὁ Πρίγκηπας κατώρθωσε μὲ μεγάλη εὐγένεια κ' ἐπιτηδειότητα νὰ λευτερώσῃ τὸν ἑαυτό του καὶ τὸ λαὸ ἀπ' αὐτὴ τὴν ξένη ἐπέμβαση, ἕνα κατόρθωμα πού γι' αὐτὸ θἄπρεπε οἱ Κρητικοὶ κι' ὅλ' οἱ Ἕλληνες νὰ τὸν εὐγνωμονοῦνε.

— Τώρα γιὰ κεῖνο πού τὸν κατηγοροῦν πὼς διόρισε εὐνοουμένους του στὶς ἐπίσημες θέσες ;

— Δὲν εἶν' ἀληθινὸ πὼς τὰ δημόσια ἀξιώματα στὴν Κρήτη ἔχουν δοθῆ σ' ἀνίκανους εὐνοουμένους του. Ὅλες τὶς δημόσιες θέσες τὶς ἔχουν γνήσιοι Κρητικοί, Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμάνοι. Ὅλ' οἱ σύμβουλοι τοῦ Πρίγκηπα εἶναι Κρητικοὶ καὶ γενικῶς ἡ ἐκλογὴ εἶταν καλή. Γιὰ παράδειγμα σᾶς φέρνω πὼς ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ γίνηκε στὴν Ἀθήνα Πανελλήνιο Ἐκπαιδευτικὸ Συνέδριο μὲ περισσότερα ἀπὸ χίλια μέλη. Πρόεδρος ἐκλέχτηκε μέσα σὲ τόσα μέλη ὁ κ. Βορεάδης ὑπουργὸς τῆς Παιδείας τῆς Κρήτης, κι αὐτὸ δείχνει τὴν ἐχτίμηση πού τοῦχουνε.

— Λοιπὸν σὲ τί ἀποδίδετε τὴν τωρινὴ ταραχή ;

— Ἡ αἰτία τῆς τωρινῆς ταραχῆς εἶναι πὼς ὑπάρχουν στὴ νῆσο πολλοὶ δικηγόροι καὶ γιατροὶ δίχως πελατεία, πού ρίχνουνται στὴν πολιτικὴ γιὰ νὰ ζήσουνε. Ὅταν λοιπὸν βρεθοῦν ὄξω ἀπὸ τὴν Ἀρχή, σηκώνουν σφοδρὴ κι ἀσυνείδητη ἀντιπολίτεψη μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ρίξουν τὴν Κυβέρνηση γιὰ νὰ μποῦνε αὐτοὶ νὰ φᾶνε. Δὲν διστάζω νὰ πῶ πὼς ἡ τάξη αὐτὴ τῶν ἀνθρώπων εἶναι κατάρα στὴν Ἑλλάδα, στὴ Σάμο καὶ σὲ κάθε χώρα ἑλληνική, φόβος δὲ εἶναι μὴ τώρα γίνῃ καὶ στὴν Κρήτη. Στὴν Ἀθήνα, δυστυχῶς νέοι ἀμόρφωτοι καὶ δίχως καμμιὰ ἀξία παίρνουν εὔκολα μεγάλες θέσεις. Ἐκεῖνο πού κοιτάζουν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι νὰ ἱδρύσουν στὴν Κρήτη πολιτικὸ σύστημα παρόμοιο μ' ἐκεῖνο πού κυβερνάει σήμερα τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Σάμο. Θέλουνε τὸν Πρίγκηπα Γεώργιο νὰ λέγεται μονάχα Κυβερνήτης, ὅπως καὶ στὴν Ἑλλάδα ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος καὶ τὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία νὰ τὴν ἔχουν οἱ βουλευτές. Αὐτὸ τὸ σύστημα καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴ Σάμο ἔκαμε τὴν πολιτικὴ νὰ μὴν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνα αἰσχρὸ καὶ ἄτιμο ἐμπόριο σὲ δημόσια ἀξιώματα καὶ στὸ πούλημα τῆς Δικαιοσύνης. Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς δώσω νὰ νοιώσετε καλύτερα τὴν κατάσταση στὴν Ἑλλάδα παρὰ μ' αὐτὸ τὸ παράδειγμα : Εἰπώθηκε στὴν Ἑλλην. Βουλὴ πὼς στὸ διάστημα 11 μηνῶν σὲ 31 θέσεις γραμματέων Πρωτοδικείων γινήκανε 70 μεταβολὲς—δηλ. ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς ἔμεινε στὴ θέση του, κατὰ μέσον ὅρον, λιγώτερο ἀπὸ 4 μῆνες. Ἀκόμη σὲ 250 θέσεις γραμματέων Εἰρηνοδικείων γινήκανε 654 μεταβολὲς, δηλ. ὁ καθένας τους ἔμεινε στὴ θέση του τρεῖς μῆνες. Ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ εἰπώθηκε πάλι, ὅτι δυὸ βουλευτὲς δεχόντουσαν ταχτικὰ κάθε βράδυ τὴ δικογραφία κάθε δίκης πού γινότανε στὰ κατώτερα δικαστήρια τῆς ἐπαρχίας τους, καὶ σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντά τους σημείωναν πὼς οἱ δικαστὲς νὰ δικάζουνε κάθε ὑπόθεση. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ στὴ Σάμο. Χτὲς μοῦγραψε κάποιος φίλος μου δικηγόρος ἀπὸ κεῖ πὼς ἂν δὲν εἶναι ὁ δικηγόρος μὲ τὴν Κυβέρνηση, πολὺ δύσκολα μπορεῖ νὰ κερδίσῃ ὑπόθεση, κι ἂν ποτὲ τύχῃ νὰ κερδίσῃ, δὲν θὰ τοῦ δοθῆ ἄδεια νὰ ἐχτελέσῃ τὴν ἀπόφαση καὶ αὐτὴ ἡ δικογραφία ἐξαφανίζεται. Αὐτό, ἐννοεῖτε, δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ ἀναρχία καὶ βαρβαρότητα.

— Δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ ἰσχυρότερη κατηγορία ;

— Ναί, εἶν' ἀλήθεια. Κι ἂν ὅ,τι ἐπιδιώκουν οἱ ταραξίες κατορθωθῆ, αὐτὰ θὰ γίνουν καὶ στὴν Κρήτη. Στὸν Πρίγκηπα Γεώργιο ἔχουν δώσει τὴν ἐχτελεστικὴ καὶ στὴ Βουλὴ τὴν συμβουλευτικὴν ἐξουσία. Ὁ Πρίγκηπας στέκεται σταθερὸς καὶ δὲν ἀφίνει νὰ τοῦ ἁρπάξουν τὴν ἐχτελεστικὴ ἐξουσία, καθὼς γίνηκε στὴν Ἑλλάδα. Εὔχομαι νὰ γνωρίσῃ ἔτσι καλὰ τὰ καθήκοντα τῆς θέσεώς του καὶ ὁ Πατέρας Του καὶ νὰ μιμηθῆ τὰ Παιδιά Του. Θὰ καταστραφῆ τὸ νησί, ἂν ὑποχωρήσῃ ὁ Πρίγκηπας, καὶ συμβουλεύω τοὺς φίλους μου Κρητικοὺς νὰ κοιτάξουν μὲ κάθε τρόπο νὰ μὴν ὑπερισχύσῃ ἡ τωρινὴ κατάσταση. Ἂν συμβῆ αὐτὸ κι ὁ Πρίγκηπας φύγῃ ἀπὸ τὴν Κρήτη, θὰ τὸ μετανοιώσουν πολύ, παραπολὺ μιὰ μέρα... Δίχως ἄλλο ἀναρχία θ' ἀκολουθήσῃ καὶ πολὺ πιθανὸν νὰ πέσουν σὲ ξένο ζυγό. Φρονῶ πὼς ὁ ἀγγλικὸς τύπος συμπονώντας σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση, φορτώνεται βαρυὰ εὐθύνη, ζημιώνοντας πολὺ τὴν Κρήτη.

—«Τί λέτε γιὰ τὰ δημόσια ἔργα ;»

—«Εἶναι ἀλήθεια πῶς ἡ Κυβέρνηση βρίσκεται πίσω στὸ ζήτημα τῶν δημοσίων ἔργων, δρόμων, λιμένων. Μὰ ἀπὸ ποῦ θὰ βγοῦν τὰ χρήματα γιὰ τέτοια ἔργα ; Ἐδῶ καὶ ἕξη χρόνια, στὸ καιρὸ τῆς ἐπανάστασης, τὸ νησὶ ἦταν ὁλότελα καταστραμμένο, κ' εἶδα μὲ τὰ μάτια μου ὁλόκληρη ἐπαρχία ἔρημη, ἀφοῦ οἱ Μουσουλμάνοι κατάκοψαν τὰ δέντρα καὶ ἔκαψαν τὰ σπίτια τῶν Χριστιανῶν, κ' ὕστερα πάλε οἱ Χριστιανοὶ κάνανε τὸ ἴδιο. Ἡ φτώχεια τότε στὸ νησὶ ἤτανε ἀπίστευτη. Τέτοιο πρᾶμμα δὲν εἶδα πουθενὰ ἀλλοῦ. Κι' ὁ καιρὸς ποὺ ἀπὸ τότες πέρασε εἶναι πολὺ λίγος γιὰ νὰ προοδέψουν τόσο πολὺ τὰ πράματα. Πῶς λοιπὸν νὰ ἐξοικονομήσουν λεπτὰ οἱ κάτοικοι γιὰ δημόσια ἔργα ; Μὰ κι' ἂν περάσουν 20 χρόνια, μοῦ φαίνεται, πῶς δὲ θάναι πάλε σὲ θέση γιὰ τέτοια πράματα.

—«Καὶ τώρα τί λέτε γιὰ τὴ φυλάκιση τοῦ κ. Γιάνναρη ;»

—«Τὸν κ. Γιάνναρη δὲν τὸν ξέρω προσωπικῶς, μὰ ξέρω γι' αὐτόν. Γνωρίζω πολὺ καλὰ τὴ φιλολογική του ἐργασία κι ὅσο γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα ἀξιζει τὸ καλὸ ποὺ λέχθηκε γι' αὐτόνε. Ἀλλ' ὅσο γιὰ τὰ πολιτικὰ, ἔχει πολὺ σφαλερὲς ἰδέες. Στὴν ἐπανάσταση ἐπῆγε στὴ Κρήτη καὶ προσπαθοῦσε νὰ πείση τοὺς Κρητικοὺς νὰ συμφωνήσουνε μὲ τὸ τουρκικὸ στρατὸ πουῦμενε στὴ νῆσο, πρᾶμα ποὺ θᾶταν ὁλέθριο, γι' αὐτὸ διατάχτηκε νὰ φύγη. Τώρα ἔγραψε ἕνα γράμμα ποὺ βρέθηκε κι ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ δικαστήρια πῶς εἶναι παράνομο καὶ ὑβριστικὸ καὶ δὲ βλέπω τὸ λόγο, ἐπειδὴ εἶναι καθηγητὴς, νὰ μὴ τιμωρηθῆ. Τὸ ἐναντίο μάλιστα θᾶπρεπε νὰ τιμωρηθῆ περισσότερο, ἂν κανένας σκεφθῆ τὴν ἐπίδραση ποὺ μπορεῖ νἄχη ἡ διαγωγή του αὐτή !

Ὅσο διαρκοῦσε ἡ συνέντευξη αὐτὴ, ὁ κ. Πάλλης μιλαγε μὲ μεγάλη εἰλικρίνεια, καὶ στὸν ἀντιπρόσωπό μας φαινότανε πῶς αἰσθανότανε τὴ τωρινὴ ταραχὴ πολὺ βαθειά».

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Τοῦ Μάη ὁ μικρός μας διαγωνισμὸς πέτυχε καλλίτερα ἀπὸ τὸν περασμένο—μαλιστα δίχως σύγκριση λέμε πῶς πέτυχε, ἀφοῦ λάβαμε μιὰ νοστιμιὰ μ'ἀληθινὴ ἀξία. Νά την.

Ὁ νέος Δεκάλογος τοῦ ρωμιοῦ.

1. Ὅλη τὴ νύχτα ν' ἀγρυπνᾶς,
2. Τὴ μέρα νὰ κοιμᾶσαι,
3. Γιὰ πόλεμο νὰ ξεφωνᾶς
4. Κι ἀπαλλαγέντας νᾶσαι.
5. 6. 7. Ραχάτι, πρέφα, ναργιλές,
8. Ρουσφέτια νὰ γυρεύης,
9. Γιὰ τὴν κατάσταση νὰ κλαῖς,
10. Κι ὅσο μπορεῖς νὰ κλέβης.

Μάϊος 1904.

Παράξενος.

Ἡ νοστιμιὰ ἔχει καὶ τοῦτο τὸ καλό, πῶς λέει δυστυχῶς μιὰ ἀλήθεια—ἀλήθεια ποὺ τὴν εἶπαν κι ἄλλοι, ὄχι ὅμως ἄλλοτες τόσο ζουγραφιστά, νομίζουμε. Ὁ Κύριος λοιπὸν Παράξενος κερδίζει τὸ ταπεινό μας βραβεῖο, κι ἂς περάση ἀπὸ τὸ γραφεῖο μας νὰ πάρη τὰ δέκα του χρυσᾶ φράγκα μαζὶ μὲ τὰ συχαρίκια μας.

Ἂς μᾶς δώση ὅμως ὁ κ. Παράξενος τὴν ἄδεια νὰ ρωτήσουμε, γιατὶ «νέος» κι ὄχι «καινούριος,» καὶ γιατὶ «Μάϊος» κι ὄχι «Μάης». Ἐμᾶς μᾶς φαίνεται πῶς ὁ Μάης μοσκοβολᾶ καὶ θυμίζει τραγούδια καὶ χοροὺς καὶ ξεφαντώματα, ἐνῶ ὁ Μάϊος θυμίζει δασκαλικὰ γραφεῖα μὲ τὴ σκόνη τους, τὴ λέρα τους, καὶ τὴ βόχα τους.

Μιὰ ἄλλη ὄμορφη νοστιμιὰ ποῦ λάβαμε εἶναι ἡ ἀκόλουθη (ὑπογραμμένη «ταξιδιώτης»)

Ἡ Μπόλια τοῦ Μπάρμπα Σπύρου.

«Ἡ σκηνὴ στὸ Μισολόγγι, σ' ἕνα Ξενοδοχεῖο, ποῦ τὸ διευθύνει ὁ φουστανελλᾶς Μπάρμπα Σπῦρος. Δυὸ νιόπαντροι ταξιδιῶτες πᾶνε νὰ περάσουν τὴ βραδιά τους ἐκεῖ. Τὸ πρωὶ ποὺ ξύπνησαν μὲ τὸ καλό, φωνάζει ἡ κυρὰ τὸν Μπάρμπα Σπῦρο. Τοῦ λέει.

—Μά, καλότυχε, ἡ μπόλια ποῦ ἄφησες στὴν κάμαρη γιὰ νὰ σκουπιστοῦμε ἔβραζε στὴ βρώμα ! Δὲν ἔχεις καμιὰ ἄλλη πιὸ παστρικιά ;

—Τί λές, κυρά μου ; τῆς ἀπαιτάει ἀφελέστατα ὁ πρωτότυπος Ξενοδόχος. Τόσοι ἄνθρωποι ἔχουν σκουπιστῆ μὲ δαύτη καὶ κανένας δὲν παραπονέθηκε !»

Ἡ νοστιμιὰ ἔχει οὐσία. Ἔχει ὅμως καὶ συγγραφικὰ ἐλαττώματα, γιατὶ μπορροῦσε νὰ λεχτῆ μὲ λιγώτερα λόγια. Ἄξαφνα τὴν ἀρχὴ μπορροῦσε ὁ κ. Ταξιδιώτης νὰ τὴν πῆ πολὺ καλλίτερα ἔτσι. «Ἡ σκηνὴ στὸ Μισολόγγι, στὸ Ξενοδοχεῖο τοῦ φουστανελλᾶ Μπάρμπα Σπύρου.» Ἔπειτα, τί κερδίζει ἡ νοστιμιὰ μὲ τὶς λέξες «ἀφελέστατα» καὶ «πρωτότυπος»; Ὁ καθένας βλέπει πῶς ὁ Μπάρμπα Σπῦρος εἶταν ἁπλοϊκός. Τὸ «πρωτότυπος» μάλιστα δὲν εἶναι κι ἀληθινό, γιατὶ κι ἄλλοι ξενοδόχοι εἶχαν κ' ἔχουν παρόμοιες ἰδέες.

Τὸ χειρότερο ὅμως τοῦ κ. Ταξιδιώτη εἶναι ποῦ θέλοντας νὰ παραστήση τὸν ξενοδόχο λερωμένο κι ἀνόητο, τὸν ἔκαμε φουστανελλᾶ. Ὡς πότε λοιπὸν αὐτὸ τὸ κακό, νὰ περιγελοῦμε κάθε μας ἐθνικό ; Πότε θὰ ξετινάξουμε τὴ φραγκολεβαντινιὰ ἀπὸ πάνω μας ; Ἐμεῖς, ἂν ἐγράφαμε τὴ νοστιμιά, θὰ τὸν κάμναμε τὸν κὺρ Σπῦρο νὰ μιλῆ καὶ γαλλικά, κι ἀντὶς Σπῦρο θὰ τονε λέγανε Μπεμπέκο.

Ἕνας «Γιάννης» μᾶς ἔστειλε ἀρκετὰ καλὴ εἰκόνα μεθυσμένου μέσα σ' ἕνα δίστιχο, τὴν ἀκόλουθη.

«Γιάννη, τὸ λύχνο ἄναψε, κ' ἔμως νὰ δῶ πιτύχω
«Τἄλογο ποιόνα χτύπησεν, ἐμένα ἢ τὸν τοῖχο.»

Κρῖμας ὅμως ποῦ οἱ στίχοι εἶναι κακοφτιασμένοι, ἔχοντας ὁ καθένας τους κι ἀπὸ μιὰ χοντρὴ χασμῳδία ἀντάξια τοῦ Ἀμπελᾶ. Ἂν ἔγραφε ὁ «Γιάννης» ἐμένανε θὰ πόφευγε τὴ μιά. Πῶς ἔπρεπε νἀποφύγη τὴν ἄλλη, δική του δουλειὰ νὰ τὸ βρῆ

Ἔλαβαμε καὶ διάφορα ἄλλα, μὰ δὲν τὰ νομίζουμε καλὰ τόσο ποῦ νἀξίζουν ἀντιγραφή. Ἴσως σὲ ἄλλη δοκιμὴ τὰ καταφέρουν καλλίτερα.

Παρακαλοῦμε νὰ μὴν ξεχνᾶτε πῶς ἔργα μὲ περισσότερες ἀπὸ 60 λέξες ἀποκλείνουνται. Ὡς τώρα τὸ παραβλέψαμε αὐτό, μὰ στοὺς κατόπι διαγωνισμοὺς δὲ θὰ τὸ παραβλέψουμε.

Ἕνας ἄλλος ὅρος μας εἶναι νὰ μᾶς δίνη τὴν ἄδεια ὁ βραβεμένος νὰ τυπώνουμε καὶ τἀληθινὸ ὄνομά του.

Ο ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΟΛΗ

ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΓΡΑΜΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

Φίλε Νουμᾶ

Εἶναι νομίζω περιττὸ νὰ ἀπαριθμήσω τώρα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὅλα μαζὶ κάμνουν τὸ ὄνομα : «Ἑλληνικὴ ἢ καλύτερα Ἀθηναϊκὴ δημοσιογραφία». Τὴν ξέρουμε ὅλοι καὶ πολὺ περισσότερο ἐσεῖς ἐκεῖ, ὅσοι εἴσθε ἀναγκασμένοι νὰ καταπίνετε καθημερινῶς τὰ ξεπλύματα μερικῶν ξεβιδωμένων καυκάλων. Ὅσοι πάλιν δὲν εἴχαν τὸ εὐτύχημα ἢ τὸ δυστύχημα νὰ τὴν γνωρίσουν θὰ μοῦ ἐπιτρέψουν νὰ τοὺς δώσω δυό-τρία ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικά, σὰν ἐκεῖνα ποὺ δίνουν ἐπάνω-κάτω οἱ Φυσικὲς ἱστορίες γιὰ τὰ ζῶα : τίτλος, μονοσύλλαβος - διακήρυξη τῆς πρώτης κυκλοφορίας μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων· — πέντε ψηφιὰ γιὰ τὸν ἀριθμὸ τῆς κυκλοφορίας —κάτω ἀπὸ πολιτικὸ ἄρθρο ἡ ρεκλάμα τοῦ κουντουρᾶ ἢ τοῦ μπακάλη·—κάτω ἀπὸ φαντασιώδη καὶ ἀνύπαρκτα μυθιστορικὰ σαλιαρίσματα τὰ ἑξῆς : «Αὔριο· φοβερὰ γεγονότα, τρομερὰ περιστατικά, ἀνήκουστα συμβάντα, τί εἶπεν ὁ τάδες»·—τρία ἢ τέσσερα τηλεγραφήματα· τὰ ὁποῖα πάντοτε εἶναι ἰδιαίτερα, μὲ τίτλο ποὺ πιάνει διπλάσιον τόπο μὲ τὰ πηχαῖα γράμματα·—στὸ τέλος καμιὰ λίβελλο-διατριβὴ διὰ τὸ τάδε πρόσωπο, τῆς ὁποίας ὅμως τὰ φρονήματα δὲν συμμεζεται ἡ διεύθυνσις τῆς ἐφημερίδας (!)—σχέδιο μυθιστορήματος, τὸ ὁποῖο θὰ ἔγραφε ἄλλο φύλλο, ποὺ πιάνει πέντε κατεβατά—τὰ μαργαριτάρια, δηλ. τὰ λάθη τῶν ἄλλων ἐφημερίδων. Ἐλησμόνησα νἀναφέρω τὰ «χρονογραφήματα» τὰ «Καθ' ἡμέραν» τὶς περιγραφὲς μὲ θεόρατους τίτλους τῶν καρατομηθέντων, τὶς συνεντεύξεις τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν βουλευτῶν, τὰ «τί μᾶς εἶπεν» καὶ «τὶ φρονεῖ» τὸ τάδε ἀκέφαλο κεφάλι τοῦ τάδε πολιτευτοῦ ὡς ἐπιτοπλεῖστον «περιφανοῦς» ἢ «δικκεκριμένου» ἢ καὶ «ἐκ Γόρτυνος» ἢ «Γορτυνίας.» Αὐτὰ εἶναι τὰ κυριώτερα, τὰ ἐξωτερικά. Γιὰ τὰ ἐσωτερικὰ δὲν τολμῶ νὰ πῶ τίποτε μὲ λεπτομέρεια. Ἐν γένει ὅμως ἂν τὰ πρῶτα φέρνουν τὴν ἀηδία, τὰ δεύτερα σᾶς βεβαιῶ ὅτι μπορροῦν νὰ χρησιμεύσουν ὡς δραστικὰ ἐμετοῦ ἢ ἀναγούλας ἢ παρομοίων στομαχικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ διαταράξεων.

Ἐδῶ τελειώνω γιατὶ δὲν ἔχω ὄρεξη νὰ σκαλίζω κι' ἄλλες βρωμιές, κι' οὔτε σεῖς βέβαια θὰ τὴν ἔχετε. Τὸ μόνο ποὺ προσθέτω μὲ λύπη εἶναι, ὅτι καθὼς πολλὰ πράματα—ἂν ὄχι ὅλα—εἶναι τῆς πνευματικῆς, τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐν γένει κάθε δυνάμεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἔθνους καθρέφτης, ἔτσι καὶ ὁ τύπος μας, φωνάζει, διασαλπίζει μὲ μεγάλα-μεγάλα γράμματα τὴν κατάσταση μας, τὴν ματαιοφροσύνη μας, τὴν ρεκλάμα, καὶ κάθε εἴδους ἠθικὴ κατάπτωση. Τὴν ἀλήθεια αὐτὴν δὲν θὰ μοῦ τὴν ἀρνηθῆτε ἂν ρίξετε ἕνα βλέμμα καὶ σ' ἄλλων λαῶν τὴν δημοσιογραφικὴ δράση. Καὶ δὲν λέγω ὅτι ὅλα μας τὰ φύλλα εἶναι τέτοια. Ἔχουμε ἕνα δυὸ ποὺ κάμνουν μιὰν ἐξαίρεση ἀπ' τὸν ὁρισμὸ ποὺ ἔδωκα παραπάνω (τὸν φυσιολογικό,) ἀλλ' αὐτὰ τὰ δυὸ ἢ τρία δὲν μπορροῦν νὰ σκεπάσουν τὶς ἀσχημιὲς τῶν ἄλλων καὶ ἐξὸν τούτου, ὅπως θὰ δείξω πιὸ ὕστερα, δὲν ἀνταποκρίνονται στὶς ἐπείγουσες ἀνάγκες τῆς ἐθνικῆς μας ἀναμόρφωσης καὶ ἀνάπλασης. Αὐτὰ ἀκόμη τὰ περιοδικά, στὰ ὁποῖα μπορροῦσε νὰ ἐλπίση κανείς, τίποτε ἀπολύτως δὲν κάνουν. Κι αὐτὸ ἐπίσης θὰ τὸ δείξω.

* * *

Τώρα πρόκειται νὰ σᾶς ἐκθέσω ἕνα σχέδιο σωτηρίας. Ἂν τὸ καταπιασθοῦν ὅσοι μπορροῦνε, θὰ ἐπιτύχη. Ἂν ὄχι, θὰ μείνη ἐπάνω στὸ χαρτὶ 'σὰν' τόσα ἄλλα. Τί τὸ περίεργο ;

Πρῶτα πρῶτα λοιπὸν πρέπει οἱ πλούσιοί μας νὰ δώσουν τὸν παρᾶ τους, ὅπως δίνουν κι' ἄλλοῦ. Γιατὶ τὸ ἔργο ἂν δὲν συντρεχθῆ μὲ ἀρκετὰ χρηματικὰ κεφάλαια θὰ ναυαγήση, καὶ ἀντὶ νὰ γίνη ἐθνικὸ θὰ γίνη ἀργυρολογικό, ὅπως εἶναι τώρα τὸ κυριώτερο στοιχεῖο τῆς δημοσιογραφίας μας. Αὐτὸν τὸν ἐξευτελισμὸ γιὰ νὰ τὸν ἀποφύγουμε ἔχουμ' ἀνάγκη ἀπὸ παράδες, στὴν ἀρχὴ πολλούς, κατόπιν ὅμως τὸ οἰκονομικὸ ἰσοζύγιο θἄρθη μοναχό του. Ἂς ὑποθέσουμε ὅτι λύθηκε τὸ πρῶτο ζήτημα—καὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι μὲ ὑποθέσεις θὰ λύωνται ὅλα, — ὅτι δυὸ-τρεῖς Μαρασλῆδες θὰ ἀναλάβουν στὴν ἀρχὴ μιὰ τέτοια ὑποχρέωση. Ἡ δευτέρα ἀνάγκη εἶναι ὅσοι δημοσιογράφοι εἶναι πραγματικοὶ πατριῶτες, ὅσοι σκοπὸν ἄλλον τοῦ βίου τους δὲν ἔχουν ἢ τὴν ἐξυπηρέτηση τῆς Πατρίδας, ὅσοι δηλ. βρίσκουνται μέσα στὸν κυκεῶνα ἐκεῖνον ἄξιοι ἀνωτέρου προορισμοῦ, ὅλοι αὐτοὶ νὰ ἀφήσουν τὴν φαρμακωμένη ἀτμοσφαῖρα μεσ' στὴν ὁποίαν ζοῦνε, καὶ νὰ μαζευτοῦν κάτω ἀπὸ μιὰ σημαία, ἀπὸ μία ἰδέα εὐγενῆ καὶ μεγάλη, τὴν θυσία τοῦ ἐγώ. Αὐτοὶ λοιπὸν θἄναι σὰν νὰ ποῦμε τὰ πρῶτα παλληκάρια, τὸ πολὺ πολὺ Τριάντα. Θέλουν καὶ ἀρχηγὸ βέβαια. Ὁ ἀρχηγός τους θὰ λέγεται «Πρόεδρος,» μὲ ἑνὸς χρόνου τὸ πολὺ ἐξουσία καὶ θὰ ἐκλέγεται ἀπ' τὴν ὁλομέλεια τοῦ πραγματικοῦ τούτου «δημοσιογραφικοῦ σώματος.» Θἄναι λοιπὸν καθ' ὅλα ὅμοιο μὲ τοὺς συλλόγους καὶ τὶς ἑταιρίες. Ἂν ἐξοικονομηθοῦν αὐτὰ τὰ δυὸ πράματα, τὸ χρῆμα δηλ. καὶ τὸ προσωπικό, ὠπλισμένο μὲ αὐταπάρνηση καὶ πειθαρχία, τὰ ἄλλα δὲν μοῦ φαίνουνται δύσκολα. Τἄλλα μόνον θέλησης θέλουν καὶ ἐργασία εἰλικρινῆ.

Τὸ σωμάτειο αὐτὸ θὰ ναλάβῃ τὴν πραγματοποίηση τοῦ ἔργου. Θὰ ἱδρύσῃ ἕνα φύλλο μεγάλο μὲ 10-12 σελίδες συνειθισμένης ἐφημερίδας. Μὴν τρομάζετε. Δὲν εἶναι πολλές. Θὰ σᾶς πῶ τὴν ὕλη ποὺ θὰ ἔχῃ. Κατόπιν θὰ σᾶς πῶ καὶ πῶς θὰ πουλιέται στὴν Ἑλλάδα. ἕνα τέτοιο φύλλο.

Τὰ πρῶτα καθήκοντα θἆναι : νὰ μὴν βρίζουν πρόσωπα, εἴτε ἔχουν πολιτικὸ ἀξίωμα, εἴτε ὄχι. Νὰ μὴ παραδέχουνται ποτὲ διατριβὲς ἐναντίον ἀτόμων. Ὅταν θέλουν νὰ ἐλέγχουν ἐκείνους ποὺ ἔσφαλαν, νὰ τὸ κάμνουν ὄχι μὲ βρισιές, ἀλλὰ μὲ ἀποδείξεις καὶ ἐπιχειρήματα καὶ μετριοπάθεια. Νὰ μὴν ἀνακατώνουνται στὴν ἐθνωφελῆ δράση τῶν ἄλλων ἐφημερίδων. Νὰ μὴν ἀνακατώνουνται στὴν κομματικὴ φουσκοθαλασσιά. Κι' ἄλλα πολλὰ νὰ μὴν κάμνουν, τὰ ὁποῖα θὰ ἀναφέρω παρακάτω. Εἶναι βέβκια ὅλα αὐτὰ θυσια, ἀλλὰ πῶς θέλετε νὰ διαφέρῃ ἀπ' τὸ σάπιο ἐκεῖνο κορμὶ τῆς δημοσιογραφίας μας, ἂν δὲν πάρῃ δυναμωτικά;

Τὸ ζήτημα τῆς ὕλης εἶναι σπουδαῖο. Ἐκεῖνοι ποὺ θὰ τὴν γράφουν πρέπει νὰ μοιρασθοῦν τὸ πρᾶμα. Ὁ καθεὶς πρέπει ἐξάπαντος νὰ εἶναι εἰδικὸς στὸ μέρος του, ἀλλοιῶς δὲν γίνεται. Ἂν οἱ δώδεκα σελίδες εἶναι πολλὲς ἂς δοκιμάσουμε μὲ ὀχτὼ στὴν ἀρχή. Λοιπόν.

Σελίδ. 1. Πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδας. Ἐδῶ ὁ ἀρθρογράφος θὰ σχολιάζῃ τὴν κατάσταση τῆς ἡμέρας καὶ θὰ σημειώνῃ τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ στραβά. Θὰ ἐνθυμίζῃ πάντοτε τὰ ἀποτελέσματα ὅσα μποροῦν νὰ συμβοῦν ἀπ' τὶς ἴδιες αἰτίες. Ἐννοεῖται ὅτι αὐτὸς πρέπει νἆναι βαθὺς τῶν πραγμάτων γνώστης.

Σελίδ. 2. Θὰ μεταφράζουνται τὰ κυριώτερα ἄρθρα τῶν μεγαλυτέρων ἐφημερίδων τῆς Εὐρώπης, ὄχι ξερὴ μετάφραση ἀλλὰ μὲ ἀλληλουχία κρίσεων περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, καὶ προπάντων ὅταν αὐτὴ ἔχει σχέσεις μὲ τὰ Βαλκανικὰ κράτη. Ἐπίσης θὰ γράφουνται οἱ κρίσεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ τύπου γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἢ τους γειτονικοὺς λαούς, ὄχι ὅμως οἱ κολακευτικὲς γιὰ μᾶς, γιατὶ τότε θὰ τὸ πέρνουμε ἐπάνου μας, ἀντὶ νὰ μᾶς ἐξάπτῃ καὶ νὰ μᾶς ἐρεθίζῃ ἡ ἀπὸ παντοῦ προσβαλομένη φιλοτιμία μας.

Σελίδ. 3. Κρίσεις καὶ μελέτες δοκιμασμένων ἀξιωματικῶν γιὰ τὸν στρατὸ καὶ τὸ ναυτικό, ὅπου θὰ λέγουνται τὰ χάλια μας καὶ θὰ προτείνουνται μέσα διορθώσεως λογικά, στηριζόμενα πάντα σὲ ἀριθμητικοὺς ὑπολογισμούς. Αὐτὸ θὰ εἶναι ἕνα ἀπ' τὰ κυριώτερα στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς μας προαγωγῆς καὶ πρέπει νὰ ἐνθαρρύνονται πολὺ καὶ νὰ προτρέπουνται οἱ στρατιωτικοὶ μας σὲ τέτοιου εἴδους μελέτες, οἱ ὁποῖες θὰ ξυπνήσουν καὶ κείνους, ποὺ δὲν ἔννοιωσαν ἀκόμη τὸν καθαυτὸ προορισμό τους.

Σελίδ. 4. Μελέτες οἰκονομολογικὲς τοῦ κράτους γιὰ τὸ ἐμπόριο, τὴν βιομηχανία, τὴν ἐμπορικὴν ναυτικήν. Στατιστικὲς διάφορες τοῦ ἐμπορίου μας καὶ προπάντων τῆς ναυτικῆς μας κινήσεως. Κι αὐτὸ τὸ μέρος δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἀπ' τἄλλα σπουδαῖο καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸ θεωρήσουμε εὔκολο. Θέλει ἀκρίβεια καὶ γνώση τῶν πραγμάτων.

Σελίδ. 5—6. Λίγη φιλολογία. Δηλαδὴ ἠθικὰ διηγήματα, σύντομα, νόστιμα, τερπνά, ἂς εἶναι καὶ μεταφράσεις. Μυθιστορήματα ποτέ. Ἔπειτα διδάγματα θρησκευτικά, ἠθικά, ἀποφθέγματα. Κάτι περίεργα τῆς φύσεως. Χρονογραφήματα ὄχι.

Σελίδ. 7. Ἐπειδὴ δὲν ξέρουμε τὴν ἱστορία μας, γι' αὐτὸ σ' αὐτὴν τὴν σελίδα ὁλόκληρη θὰ δημοσιεύεται κατὰ συνέχεια εἴτε ἀπ' τὸ ἀθάνατο τοῦ Παπαρρηγοπούλου ἔργο εἴτε ἀπὸ ἄλλο κανένα—ἂν εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρχῃ σὰν αὐτό—ἡ ἱστορία του ἔθνους μας. Εἶναι ἀνάγκη μεγάλη τοῦτο.

Σελίδ. 8. Τηλεγραφικὴ ἐπικοινωνία ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους, γιὰ νὰ ἐκλείψῃ ἐκείνη ἡ ἀποκλειστικότης ποὺ μᾶς τρώγει ἀκόμη καὶ νὰ ριζώσουμε στὰ στήθια τοῦ λαοῦ πιὸ βαθειὰ ἀκόμη τὴν ἀδελφικὴ ἑνότητα. Καὶ τηλεγραφήματα τῆς Εὐρώπης.

* * *

Βλέπετε οἱ ὀχτὼ σελίδες πόσην ὕλην παίρνουν. Ἀλλ' ἂν χρειασθοῦν ἕνα-δυὸ ἀκόμη στὸ τέλος γιὰ ρεκλάμες, ποῦναι ἀπαραίτητες στὸ ἐμπόριο, γίνουνται δέκα. Ἀλλὰ λείπουν ἀκόμη οἱ μελέτες τῆς Γεωργίας, τῆς Κτηνοτροφίας, ποῦναι κι αὐτὲς πολύτιμες. Λείπουν οἱ μελέτες γιὰ τὴν ἐθνική μας ἐκπαίδευση, οἱ μελέτες γιὰ τὴν πολιτική μας ἀνατροφή. Λείπουν οἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς (ὅταν ὑπάρχῃ) ἀπάνω στὶς ὁποῖες ὁ ἀρθρογράφος ἴσα ἴσα θὰ ἔχῃ πολλὰ νὰ λέῃ, καὶ νὰ ζωγραφίζῃ στὸ λαὸ τὰ χάλια τῶν ἀντιπροσώπων, ποὺ στέλνει νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ συμφέροντά του. Καὶ πολλὰ ἀκόμη λείπουν ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν τὰ λέγω ὅλα, αὐτὴ ἡ ἐφημερίδα πρέπει νἄχῃ γιὰ ὕλη ὅ,τι δήποτε σχετίζεται, χωρὶς καμμιὰ ἐξαίρεση ἀπολύτως, μὲ τὸν ἐθνικό, τὸν πολιτικό, τὸν κοινωνικό, τὸν φιλολογικό, τὸν θρησκευτικὸ τοῦ λαοῦ βίον. Πρέπει νὰ εἶναι μαζὶ καὶ πολιτικὴ ἐφημερίδα, καὶ περιοδικό, καὶ φύλλο στατιστικό. Τὸ ἔργο βέβκια εἶναι μεγάλο καὶ ἀνώτερο ἴσως τῆς ἱκανότητος ἐκείνων, ποὺ προτείνω νὰ τὸ ἀναλάβουν. Μὰ ἂς κατεβοῦν στὸν ἀγῶνα ὄχι μόνο οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος δημοσιογράφοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τῆς πέννας καὶ τοῦ πνεύματος παλληκάρια. Καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐργάζουνται δωρεάν. Νὰ πληρώνουνται, καὶ γιερὰ μάλιστα.

Νἆναι πολλοὶ καὶ νὰ γράφουν λίγο γιὰ νὰ μὴν εἶναι τὰ προϊόντα τους, προϊόντα χασμουρημάτων καὶ ἀνάγκης. Νὰ μὴν λένε : «χρειάζουνται δύο κατεβατὰ νὰ γεμίσουν, ἂς τὰ γεμίσουμε λοιπόν. Ὅ,τι βρέξει ἂς κατεβάσῃ.» Ἐκεῖνα πάλιν ποὺ θὰ γράφουνται δὲν θὰ μπαίνουν ἀκρίτως στὰ πιεστήρια. Θὰ ἐξετάζουνται λεπτομερῶς ἀπὸ γιεροὺς κριτὰς καὶ ἂν δὲν εἶναι ἄξια δημοσιεύσεως θὰ ἀπορρίπτουνται, χωρὶς νὰ ἀποβλέπουν στὶς προσωπικὲς ὑποχρεώσεις. Ὁποιοςδήποτε θἄχῃ τὸ δικαίωμα νὰ στέλνῃ ἄρθρα γιὰ νὰ ἐρεθισθῇ τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Ἂς ὑποθέσουμε καὶ πάλιν—καθὼς συμφωνήσαμε—ὅτι ὡς ἐδῶ λύθηκε τὸ ζήτημα τοῦ χρήματος, τὸ ζήτημα τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῆς ἐκτυπώσεως. Ὅτι δηλ. τὸ φύλλο βγῆκε στὸ φῶς εἴτε ὀχτασέλιδο εἴτε δωδεκασέλιδο εἴτε καὶ μεγαλύτερο. Μένουν ὅμως ἀκόμη τρία μεγάλα μεγάλα ζητήματα. Κάθε πόσο θὰ βγαίνῃ, πῶς θὰ διαδοθῇ παντοῦ στὴν Ἑλλάδα, καὶ τελευταῖο σὲ ποιὰ γλῶσσα πρέπει νὰ δημοσιεύεται. Αὐτὰ θὰ τὰ ἐξετάσω στὰ ἑπόμενα γράμματα.

Πρὶν ὅμως τελειώσω εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσω μερικὰ ἀκόμη. Τὸ νέον φύλλον πρέπει κατὰ δυστυχίαν νὰ στερῆται ἀπ' ὅλα ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ ἔδωκα ὡς γνώρισμα ἀλάνθαστο τῆς σημερινῆς μας δημοσιογραφίας. Αὐτὸς θὰ εἶναι φυσικὰ ὁ σκοπός του. Οὔτε ἴχνος δὲν πρέπει νὰ κρατήσῃ ἀπ' τὰ συνειθισμένα. Οἱ τίτλοι του νἆναι μὲ μικρὰ γράμματα, ὅσο ἀρκοῦν νὰ ξεχωρίζουν ἀπ' τὰ ἄλλα. Ὅλα ἐν γένει ποὺ μᾶς κάνουν γελοίους θὰ λείψουν γιὰ πάντα. Θὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὸ φύλλο τοῦτο δὲν βγῆκε οὔτε πόση κυκλοφορία ἔχει νὰ δείξῃ, οὔτε πόσα τερατουργήματα ψεύτικα περισσότερα ἀπ' τοὺς ἄλλους μπορεῖ νὰ πῇ, οὔτε πόσα λάθη κάμνουν οἱ ἄλλοι. Οὔτε πῶς μπορεῖ νὰ ἐκδικήσῃ τὴν τιμὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως στὸ 97 καὶ τώρα προχθὲς στὸ ἐπεισόδιο τῆς Σμύρνης. Αὐτὴν τὴν ἱκανότητα δὲν θὰ τὴν ἔχῃ καὶ οὔτε νὰ τὴν εὔχεται. Αὐτὰ εἶναι προνόμια ἀποκλειστικὰ τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων, εἶναι ὁ προορισμός τους, εἶναι τὸ στοιχεῖο τους, εἶναι τὸ φόρτε τους, εἶναι ἡ τύφλα τους. Μὴν γυρεύετε ἄλλα πράματα. Τόσο μποροῦν, τόσο κάνουν. Τί φταῖνε, σὰν πουλοῦν δέκα καὶ εἴκοσι χιλιάδες φύλλα τὴν ἡμέρα; Ἐκεῖνοι ποὺ φταῖνε δὲν γευτήκανε ἀκόμη ἀληθινῆς δημοσιογραφίας, καὶ ὅταν βγῇ τὸ φύλλο ποὺ προτείνω δὲν θὰ φταῖνε πιά, θὰ διοῦν τὸ φῶς. Καὶ τότε θὰ φρίξουν γιὰ τὸ προτεινὸ σκοτάδι.

* * *

—Μὰ τί θὰ γίνουν τοτε οἱ ἄλλοι ; μπορεῖ ὁ καθεὶς νὰ μὲ ρωτήσῃ. Οἱ ἄλλοι ἢ θὰ φιλοτιμηθοῦν νὰ συμμορφωθοῦνε μὲ τὸ καινούργιο φύλλο καὶ νὰ κάμουν σὰν νὰ ποῦμε ἕναν ἀνταγωνισμό, τὸ ὁποῖο θὰ εἶναι τὸ ὡραιότερο ἀποτέλεσμα, ἢ ὅσοι δὲν θἄχουν γιερὰ κόκκαλα θὰ λείψουν γρήγορα ἀπ' τὴ μέση 'σὰν τὶς νυχτερίδες ἅμα ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος. Ὥστε τὸ νέον ὄργανο καὶ θὰ παστρέψῃ τὰ ζιζάνια καὶ θὰ δυναμώσῃ ὅσα ἔχουν μέσα τους λίγη ζωὴ ἀκόμα. Τὰ ἄλλα εὐεργετήματα, ποὺ θὰ μορφώσῃ τὸ λαὸ καὶ θὰ τὸν φέρῃ στὴ συναίσθησή του, ἐκεῖνα δὲν τὰ λογαριάζω γιατὶ εἶναι μὰ τὴν ἀλήθεια, ἀλογάριαστα.

Δὲν εἶναι ἐπίσης ἀνάγκη νὰ προσθέσω ὅτι ὅλα ὅσα εἶπα δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὰ τροπολογιῶν. Πολλὰ σχέδια μπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθοῦν. Τὸ σπουδαῖο ὅμως τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ μείνῃ ὡς βάση εἶναι ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος τῆς ποικιλίας τῆς ὕλης. Εἶναι τὸ περιεχόμενο, τὸ ὁποῖο θὰ ὁδηγήσῃ τὸ λαό μας στὸν ἴσιο δρόμο ἐθνικῆς προκοπῆς. —Αὐτὰ ἂς ἔχουν ὑπ' ὄψη ἐκεῖνοι, ποὺ θὰ δώκουν προσοχὴ στὰ γραφόμενά μου.

Ἂς ἐξετάσουν τὸ πρᾶμα ἀπ' ὅλες τὶς πρακτικὲς μεριές του πρὶν τὸ καταδικάσουν ὁλότελα. Εἶμαι μάλιστα πρόθυμος νὰ δώσω καὶ ἄλλες ὁδηγίες, νὰ λύσω τὶς ἀπορίες ἐκείνων, ποὺς δυσκολεύουνται νὰ πιστέψουν στὴν ἐπιτυχία ἑνὸς τέτοιου ἔργου. Ἀγκαλὰ ὅμως κι ἔχω νὰ πῶ κι ἄλλα ἀκόμα στὰ προσεχῆ γράμματα.

ΔΑΜΩΝΑΣ

ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ

Ὦ ! Γιαννοῦλα μὲ τσεμπέρι,
μὲ τσεμπέρι κατηφὲ,
ὅτα μὲ χρυσό σου χέρι
μοῦ προσφέρνεις τὸν καφέ,

τὸν καφὲ σου νὰ τραβήξω
δὲ μὲ μέλει καὶ πολὺ,
παρὰ πῶς νὰ σοῦ ρουφήξω
στόμα στόμα ἕνα φιλί.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

Ἀμπελᾶς. Γιατρὲ, ἡ γυναῖκα μου δὲν εἶναι καλά, δὲν κοιμᾶται τὴ νύχτα...

Γιατρός. Νὰ σοῦ δώσω ἕνα γιατρικό... Μὰ στάσου, ἐσὺ νομίζω γράφεις κωμῳδίες.

Ἀμπελᾶς. (καμαρωμένος). Μάλιστα, κωμῳδίες, ἱστορίες... (καὶ μάλιστα φλυαρίες)...

Γιατρός. Ἔ λοιπόν, διάβασέ της ὅ,τι κι' ἂν εἶναι, φτάνει νὰ εἶναι δικό σου... θὰ κοιμηθεῖ ἀμέσως.

Κ. Τεφσρίκης

Δάσκαλος. Τοῦ κάκου ξοδιάζεστε, κυρία. Τὸ παιδί σας δὲ θὰ μάθει ποτές του πιάνο. Τὸ πιάνο θέλει κόπο, θέλει γύμνασμα, καὶ τὸ παιδί σας δὲ γυμνάζεται...

Μητέρα. Ἀ Γιάνκο μου, τί κρῖμας! Γιατί, παιδί μου, δὲ γυμνάζεσαι ;

Γιάνκος (ξεροκαταπίνοντας) Γιατί, γιατὶ ὁ πατέρας κρυφὰ μοῦ δίνει κάθε μέρα μιὰ δεκάρα γιὰ νὰ μὴ γυμνάζουμαι.

ΨΥΧΑΡΗ

ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑ *)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'.

Ταξιδέβει.

Ἡ πυρκαγιὰ δὲν εἶχε κάψει ὅλη τὴ Σάντα Κλάρα. Δὲν εἶταν ἄνεμος κ' ἔτσι κάηκε μονάχα τἀνατολικὸ μέρος τοῦ Νησιοῦ, πάει νὰ πῇ ὅλο τὸ ρουμάνι, ποῦ σκέπαζε τὸν κάμπο κοντὰ στὴ Μεγάλη τὴν Ἀμμουδιά. Μικρὸ πρᾶμα δὲν εἶτανε, ἀφοῦ ὁ κάμπος μετροῦσε ὡς τέσσερα χιλιόμετρα φάρδος κι ἄλλα δυὸ βάθος. Μὰ οἱ κορφοῦλες, ἀπὸ τὸ δυτικὸ τὸ μέρος, ὅσο δασωμένες κι ἂν εἶτανε, δὲν ἔπαθαν τίποτις, ἐπειδὴ καὶ γυρίζανε σὰ μισοστέφανο δεξιὰ κι ἀριστερὰ τοῦ κάμπου· τὴν κορφούλα τὴ μεσιανή, τὴν πιὸ παραπλήσια, τὴ χώριζε ὡς τόσο ἀπὸ τὸ ρουμάνι κάτω ἡ σπηλιὰ τοῦ πέρασε ὁ Γιάννης τὴν πρώτη μέρα, καὶ τὰ βράχια γῦρο γῦρο στὸ κατιανὸ πλεβρό της τὴ γλύτωσαν ἀπὸ τὴ φωτιά. Σὰν εἴσουνε στὴ Δύση τοῦ Νησιοῦ, δὲν ὑποψιαζόσουνα τὸ κακὸ ποῦ εἶχε γίνη στὴν Ἀνατολή. Λὲς καὶ δὲν ἀποσώνουνταν ἡ πρασινάδα τῆς Σάντα Κλάρας· ἀπὸ τὴν ἀμμουδιὰ τὴ δική του, τὴν ἔβλεπε ὁ Γιάννης πάντα χαρούμενη καὶ δεντροφορεμένη, σὰν ποῦ τὴν εἶδε ὅταν τὸν ἔφεραν οἱ συντρόφοι.

Ὄξω λοιπὸν ἀπὸ τὴν μυρωδιὰ ποῦ βάσταξε βάσταξε μέρες καὶ μάλιστα βδομάδες, ἡ πυρκαγιὰ δὲν ἄλλαξε τὴ ζωή του, μόνο ποῦ τοῦ ἔλειπαν τώρα τἄπειρα τὰ φροῦττα τοῦ ρουμανιοῦ, μὰ εἶχαν οἱ κορφοῦλες του ἄλλα τόσα, κ' εἶχε πιὰ μάθει τὴν τέχνη, εἶχε ἀποχτήσει καὶ τὴν συνήθεια νὰ θρέφεται ἀπ' ὅσα ἔβγαζε τὸ Νησί, ποῦ εἴτανε πλουσιόθροφο. Ἡ πυρκαγιὰ τοῦ ἔκαμε μάλιστα πολὺ καλό· τὸν ἡσύχασε· ἀντίκρισε τὸν κίντυνο τὸν ἀληθινό, εἶδε θάνατο μπροστά του, εἶδε τὸ χαμό του· νὰ ὅμως ποῦ γλύτωσε, ποῦ ὅλα εἴτανε πάλε στὴ θέση τους. Τί ἀνάγκη νὰ δέρνεται καὶ νὰ βλαστημᾶη; Ἔχει κ' ἡ Σάντα Κλάρα τὰ παινέδια της, φτάνει νὰ περιορίζεται κανένας, νὰ προσέχη, νὰ μὴ γυρέβη μπελάδες, τέλος πάντα νὰ ζῇ. Ὁ Γιάννης μποροῦσε περιφημα νὰ ξακολουθήση τὴ ζωή του στὴ Σάντα Κλάρα, νὰ τρώη, νὰ πίνη, νὰ κοιμᾶται, καὶ νὰ προσμένη ὥς που ἡ τύχη ἀράξη καμιὰ μέρα στὸ ἔρημό του λιμάνι.

Ἀδύνατο. Ὕπνο δὲν ἔβλεπε πιὰ ὁ κακομοίρης. Καλέ, τί κορφοῦλες, τί φαγὶ καὶ τί ἡσυχία; Τί τὰ ἤθελε ἀφτά; Τί τοῦ φελούσανε; Ὁ Γιάννης στὸ βουνὸ εἶχε τὸ νοῦ του, στὸ ξεροβοῦνι ἐκεῖνο ποῦ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ ἴσκιο του τὴ νυχτιὰ τῆς πυρκαγιᾶς, εἶδε κάποια πλάσματα ζωντανά. Τὸν τραβοῦσε τώρα κι ἀφτόνε ἡ Ἀγάπη. Ἂς εἴτανε ὅ,τι θέλανε, ἂς εἴτανε ἄγρια ζῶα, ἄγριοι ἀθρώποι, τί τοῦ ἔμελε; Ἀφοῦ σαλέβανε, θὰ πῇ πῶς ζούσανε, κι ἀφοῦ ζούσανε, τοῦ μοιάζανε. Μὰ μπορεῖ καὶ τίποτις νὰ μὴν εἴτανε, μπορεῖ νὰ γελάστηκε, νὰ τὸ νειρέφτηκε. Δὲν πειραζει. Ἔπρεπε νὰ πάη νὰ δῇ, νὰ γίνη βέβαιος. Νά, σὰν κουκουτσάκια, σὰν κουκιά, ὄχι μεγαλήτερα, εἴτανε τὰ πράματα ποῦ τρέχαν ἐκεῖ ἀπάνω ἀντίκρυ του στὸ Νησί. Τὰ κουκούτσια, τἄ κουκιὰ τοῦ φαινόντανε σὰν κόσμος. Ὁ παράδεισος ἀφτὸς εἴτανε. Κκὶ τόσο ριζωμένη στὴν καρδιά του εἶχε τὴν ἀνάγκη τῆς συντροφιᾶς, ποῦ τὸν ἔπιανε λαχτάρα νὰ φύγη, ἀκόμη κι ὅταν ἔλεγε πῶς συντροφιὰ δὲ θὰ βρῇ, ἀκόμη κι ἂν τὸν ὡδήγαε μονάχα ἡ ἐλπίδα.

Ὡς τόσο πῶς νὰ κάμη; Πῶς νὰ πάη; Τί νὰ ἀποφασίση; Κάθε μέρα, ἔτρεχε στὸ βοριανὸ τὸ μέρος, ριχνόταν στὴ θάλασσα, καθότανε στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ, περνοῦσε ὧρες. Ἀνέβαινε, γύριζε ἀπὸ δῶ, γύριζε ἀπὸ κεῖ, καὶ πάντα τὸ μάτι του στὸ Νησί. Ἀνάθεμάν το! Καὶ δὲν εἴτανε, ποῦ νὰ πῇς, καὶ τόσο μακριά. Πῶς δὲν τὸ εἶδε ἴσια μὲ τότες; Ἀχ! ὁ καταραμένος ὁ καπετάνιος! Ἀφτὸς ἔφταιγε καὶ παλε. Βέβαια. Θύμωσε ὁ Γιάννης μαζί του, σὰν τὸν ἔβγαλε στὴ Σάντα Κλάρα, πειράχτηκε τὸ φιλότιμό του, θέλησε καὶ καλὰ νὰ τοῦ δείξη πῶς ἡ ἐρημιὰ τιμωρία δὲν εἴτανε, δὲν πρόσεξε στὴ θάλασσα, δὲν κοίταξε τὴ βοριανὴ τὴν ἄκρη τῆς φυλακῆς του. Φταρμισμένο τὸν εἶχε ὁ καπετάνιος. Δὲν τὸ βλέπεις; Ἅμα χάθηκε μὲ τὸ καράβι του μαζί, ἀνακάλυψε κι ὁ Γιάννης τὴν κρυμμένη του τὴ σωτηρία. Ἂς πάη στὸ διάβολο καὶ τὸ ρουμάνι, ποῦ δὲν τὸν ἄφινε νὰ προβάλη ὄξω καὶ ζοῦσε σωρειασμένος μεσ' τὰ δέντρα.

Κάηκε τὸ ρουμάνι, ἔφεξε φῶς. Ξάνοιγε σὰν τὸ λούλουδο ἡ ζ ἴτσα του. Ἀχ! ἐκεῖνο τὸ Νησί, δὲν τὸ χόρταινε. Καὶ φανταζεστε πιὰ τώρα, δούλεβε ἢ δὲ δούλεβε τὸ κανοκιάλι. Ὅσο κι ἂν πρέσεχε ὅμως, μήτε στὴν κορφὴ ἀπάνω, μήτε στὴ σκισμαδα ποῦ τὴν ἔλεγε πῶς εἴτανε κάμπος μεσοβουνήσιος, δὲν εἶδε τίποτις νὰ σαλέβη. Μὰ σὰ νὰ κατάλαβε πῶς τὰ κινήματα ἐκεῖνα δὲ θάτανε ἀπὸ ἀθρώπους, γιατὶ ποῦ νὰ φτάση ὁ ἄθρωπος σὲ τέτοιο γκρεμνό; Ἔμοιαζε ὁ πελώριος ὁ βράχος σὰ νὰ κατεβαινε ἴσια στὴ θάλασσα.

Πῶς νὰ φτάση ὁ ἴδιος ὡς ἐκεῖ; Ἀφτὸ συλλογιότανε καὶ ματασυλλογιότανε μὲ τὸ νοῦ του. Τίποτις δὲν ἔβρισκε. Τοῦ κάκου ὅμως! Ὅταν ἕνας νέος ἄθρωπος, ποῦ εἶναι μάλιστα καὶ νάφτης, ποθάει τόσο κατάκαρδα τὴ λεφτεριά του καὶ τὴ βλέπει τόσο σιμά, δυνατὰ θὰ κάμη τἀδύνατα, ὥς ποῦ νὰ πιτύχη, ὥς που νὰ περάση τὴ θάλασσα καὶ μὲ τὰ χέρια του νἀγγίξη τὴ λεφτεριὰ ποῦ τοῦ γνέφει.

Μὲ τὸν ἔρωτα τῆς λεφτεριᾶς ἄξαινε τώρα στὴν ψυχή του κι ὁ ἔρωτας τῆς ζωῆς. Ἡ θελοζωία ἐκείνη, ποῦ δὲν τὸν παραιτοῦσε ὡς καὶ στὶς πιὸ μάβρες του τὶς ὧρες, τὸν ἔκανε ἀκόμη πιὸ προσεχτικό, γιατὶ ἀποφασισμένος εἴτανε νὰ μὴν πάθη τίποτις καὶ νὰ πάη στὸ Νησί. Πρόβλεπε κάθε κίντυνο ἐπειδὴ τοῦ φαίνουνταν ἐπικίντυνο κάθε μέσο κ' ἔτσι δὲν τοῦ ἔρχουνταν ἔφκολα στὸ κεφάλι ὁ τρόπος ὁ σωστός. Τὰ στοχάστηκε ὅλα, κκὶ πρῶτο ἀπ' ὅλα τὸ κολύμπι. Δὲ φοβότανε τὴν κούραση κ' εἴταν περίφημος κολυμπιστής. Μὰ πόσο θὰ βαστάξη τὸ ταξιδι; Μὲ τὴν πείνα καὶ τὴ δίψα τί θὰ γίνη; Πῶς θὰ κουβαλήση κιόλας κάτι πράματα ποῦ ἔπρεπε νὰ πάρη μαζί του, ἂν τοῦ χρειάζουνταν ἄξαφνα ἐκεῖ κάτω; θἀφήση τάχα τὸ κανοκιάλι του; Ποῦ νὰ τὸ φυλάγη τόσο διάστημα στὸ ζουνάρι; Τὸ χειρότερο εἴτανε τὰ ψάρια ποῦ μπορούσανε νὰ σοῦ τονὲ χάψουνε μιὰ μυρφιά. Εἴτανε κ' ἡ φουρτούνα. Φουρτούνα εἶδε μιὰ μονάχη, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἦρθε στὴ Σάντα Κλάρα· τώρα ποῦ ἔφεβγε, μποροῦσε νὰ δῇ καὶ τὴ δέφτερη. Ὅλα μιὰ φουρτούνα τοῦ τὰ κατάστρεφε, γιατὶ καὶ ξύλα καὶ πλεούμενο νὰ εἶχε, φτάνει νὰ σηκωνότανε καὶ τοῦ τἀσκόρπιζε ἀλάργα, σὰν τὸ καράβι, κι ἀφτόνε μαζί. Ἀλήθεια, τοῦ κατέβηκε ἰδέα μιὰ στιγμὴ νὰ φτειάξη ὅπως ὅπως μερικὰ σανίδια, νὰ τὰ σφιχτοδέση μὲ γερὰ λυγισμένα κλαριά, νὰ κάμη ἕνα εἶδος σκουβιά, ποῦ λένε, νὰ βάλη κ' ἕνα τιμόνι. Ποῦ θὰ τὸν πήγαινε δίχως παννιά; Μὰ καὶ παννιὰ νὰ κατασκέβαζε—πῶς ὅμως;—καὶ βάρκα νὰ κατώρθωνε νὰ πελεκήση, καὶ καρφιὰ νἄκοφτε ἀπὸ ξύλο μὲ τὴ σουγιά του, κι ὅλα τὰ πάντα τί χρησίμεβε; Μιὰ φουρτούνα, καὶ πάνε, ὅλα τὰ πάντα στὸ γιαλό.

Τότες ὁ Γιάννης ἀπελπίστηκε. Προκοπὴ δὲν ἔβγαινε ἀπ' ὅσα στοχαζότανε. Μὰ καταλάβαινε τώρα πόσο ἐλεεινά, κακορίζικα κι ἀνώφελα τοῦ εἴτανε τὰ ψωροσιδερικὰ ἐκεῖνα ποῦ τοῦ εἶχε ἀφήσει ὁ καπετάνιος τυλιγμένα σ' ἕναν μπόγο. Καὶ περισσότερα νὰ τοῦ ἄφινε, τί θὰ τἄκανε; Ὅσα κι ἂν εἶχε, ποτέ του δὲ θὰ τὰ εἶχε ὅλα. Σὰν εἶσαι ἄξαφνα σὲ καμιὰν πολιτεία, σὰ ζῇς ὅπως ζῇ ὅλος ὁ κόσμος, δηλαδὴ μὲ τοὺς ἄλλους, ἅμα καταπιάστηκες μιὰ δουλειὰ καὶ κάτι σοῦ λείπει, πετιέσαι καὶ τἀγοράζεις ἢ τὸ δανίζεσαι ἀπὸ τὸ γειτονά σου. Ἀδύνατο σοῦ εἶναι ἀπαρχῆς νὰ προβλέψης κάθε πρᾶμα ποῦ θὰ σοῦ χρειαστῇ. Λοιπὸν ἀκόμη λιγώτερο στὴν ἐρημιά, ἐξὸν ἂν τὸ κάμης ξεπίτηδες, καὶ κάθε φορὰ ποῦ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τίποτις ὁ ἐρημίτης σου, ἐρθῇς τοῦ λόγου σου ὁ ποιητὴς καὶ τοῦ τὸ φέρης. Μὰ τότες ἐρημιὰ δὲν εἶναι. Τὰ δῶρα τοῦ πολιτισμοῦ, ἐδῶ, στὴ Σάντα Κλάρα, δὲν εἴχανε οὔτε νόημα οὔτε χρήση. Γελοῖα καὶ περιττά. Ἐδῶ ἔπρεπε κανεὶς νὰ βρῇ τίποτις ποῦ νὰ τὄχη ὁ τόπος, ποῦ ὁ τόπος νὰ τοῦ τὸ δίνη, κι ὁ δύστυχος ὁ Γιάννης μήτε ἤξερε ἀκόμη ἀπὸ ποιὸ μέρος τοῦ Νησιοῦ, ἀπὸ ποιὸ λιμάνι νὰ φύγη, ἂς ὑποθέσουμε πιὰ πῶς καὶ τὰ μέσα θὰ τοῦ καταντοῦσαν ἐφκολώτερα.

Βοηθὸς τοῦ στάθηκε ἀφτή του ἴσα ἴσα ἡ σκέψη γιὰ τὸ λιμάνι. Στοχάστηκε τὸ λιμανάκι ποῦ κατέβηκε τότες ὅταν γκρεμοτσακίτσηκε νὰ γλυτώση ἀπὸ τὴν πυρκαγιά. Τὸ λιμανάκι βρισκότανε δίπλα δίπλα στὸ βουνό. Ἀλήθεια ποῦ τὸ Νησὶ μήτε ἀπὸ τὸ λιμανάκι δὲ φαινότανε· μὰ ἔφτανε νὰ πάρης κάβο καὶ τὄβλεπες ἀμέσως ἀπὸ τὰ πισώβουνα. Ἀχ! ἕνα καΐκι, μιὰ βάρκα νὰ εἶχε, κι ἂς ἔπιανε καὶ φουρτούνα. Ὁ Γιάννης πορπατοῦσε στὴν ἀμμουδιὰ τοῦ λιμανιοῦ, ἀνέβαινε ἴσα μὲ τὰ βουνόπλεβρα ποῦ κατρακύλησε τὴν ἡμέρα τῆς πυρκαγιᾶς, ζύγωνε στὴν κορφή, κοίταζε πρὸς τὸ λιμανάκι, γύρεβε, θωροῦσε γῦρο γῦρο. Ἄξαφνα πήδηξε ἀπὸ τὴ χαρά του, ἀνατρίχιασε. Φῶς, ἄπειρο φῶς τοῦ ἔφεξε στὸ μυαλό. Βρῆκε, θάρρεψε τουλάχιστο πῶς τὸ βρῆκε ἐκεῖνο ποῦ ἤθελε. Ἀμέ, τί; Ρωμιὸς καὶ νάφτης, βέβαια πῶς κάτι θὰ στοχαζότανε, ποῦ δὲν τὸ στοχάστηκαν ἄλλοι.

Μπροστά του, ἀπὸ τὴν κορφὴ τοῦ βουνιοῦ, ἔβλεπε τὰ τρία δέντρα ποῦ καίγοντας τὸ ρουμάνι τἄλουζε μὲ τὴν κόκκινη τὴν ἀντιλαμπή του. Ἡ ρίζα τους βουτοῦσε στὸ βόθρο κάτω τοῦ δικρανιοῦ κ' ὑψώνουνταν ὡς ἐκεῖ ἀπάνω τὰ κλαριά τους. Κάμποση ὥρα εἶχε τὰ μάτια του καρφωμένα στὰ κλαριά, χωρὶς νὰ βάλη τίποτις ἄλλο μὲ τὸ νοῦ του, ὅταν παρατήρησε πῶς τὸ ἕνα δέντρο ἔγερνε λιγάκι πάνω στὰ δυὸ τὰ πλαγινά. Τὸ γερμένο τὸ δέντρο βρισκότανε κατάντικρυ στὸ ρουμάνι, τὸ καμένο. Εἴτανε πορτοκαλιά, μὰ πορτοκαλιὰ σὰν ποῦ τὶς βγάζει μόνο ἡ Σάντα Κλάρα καὶ τὰ Νησιὰ ἐκεῖνα, δηλαδὴ ὡς εἴκος πέντε τριάντα μέτρα ὕψος καὶ κάποτε τρία τέσσερα φάρδος. Ὁ Γιάννης κοίταζε κάτω· σὰν ξερριζωμένη τοῦ φάνηκε ἡ πορτοκαλιά. Πετάχτηκε νὰ δῇ· ὄχι, ξερριζωμένη δὲν εἴτανε, βαστοῦσε ἀκόμα καλά, φουντωτὴ καὶ καταπράσινη. Μὰ ἔμοιαζε σὰ νὰ κατρακύλησε ὡς τὴ ρίζα της ἀπὸ τὴν πυρκαγιὰ κάνα κλαρὶ ἀναμμένο καὶ γερὰ τὴν ἔκαψε σὲ κεῖνο τὸ μέρος. Δὲν πῆρε φωτιὰ ὅμως, γιατὶ δὲν εἴτανε τὸ δέντρο τριγυρισμένο ἀπὸ φλόγες καὶ τὸ ξύλο τῆς πορτοκαλιᾶς εἶναι πολὺ σκληρό. Τώρα, λίγο νὰ τὸ τραβοῦσες, λίγο νὰ τὸ σκουντοῦσες, θἄπεφτε χάμου. Ἂν ἔπεφτε χάμου, Χριστὲ καὶ Παναγιά, ἰδοὺ καὶ τὸ καράβι μας! Ἀ μέ, βέβαια! Ἔσκαβες τὸν κορμό του, τὸν πελεκοῦσες ἀπ'

---

*) Κοίταξε τὰ φύλλα 96, 97, 98, 99, 100 καὶ 101.

ὄξω, τὸν ἴσιαζες νὰ σου κ' ἡ βάρκα. Καὶ τὰ καταρτιά; Καλέ, ἀφτὰ εἶταν ὁλοέτοιμα· τὰ κλαριὰ τῆς πορτοκαλιᾶς, ἀπὸ τὸ μέρος ποῦ κοίταζε τὸ βουμάνι, κοντέβανε νὰ ξεραθοῦνε· τἄκοφτες, ἄφινες τἄλλα πίσω· εἶχες κὶ κατάρτια, μὲ τὸ χρειαζούμενο κιόλας τὸ σκῆμα· καὶ πειδὴς ἐννοεῖται κ' εἶναι τὸ ξύλο τοῦ δέντρου πιὸ ψιλὸ πρὸς τὸ μέρος τῆς κορφῆς τί γύρεβες καλήτερη πλώρη; Σοῦ τὰ σούβλιζε τὰ κύματα, μιὰ χαρά, καὶ περνοῦσε. Ὥραῖα! Μὰ τὸ παννί; Ὁρίστε τώρα! Σὰ νὰ μὴν εἶχε παννὶ στὴ Σάντα Κλάρα! Ἴδια ἡ φλούδα τῆς πορτοκαλιᾶς, γιὰ νὰ μὴν ποῦμε τἄλλα δέντρα, φτάνει νἄβρισκες τὸν τρόπο νὰ μᾶς τὴν ψιλανῇς, καὶ γινότανε παννὶ περίφημο. Κι ἃ δὲν ἔφτανε ἡ φλούδα, μήπως δὲν εἴτανε οἱ μεγάλες οἱ φτέρες τοῦ Νησιοῦ, ἢ ἀκόμη πιὸ ταιριαζούμενα τὰ φύλλα τῆς πάγκουας, τὰ πελώρια τὰ φύλλα ποῦ νὰ τὰ στήσῃς καταγῆς, τὰ κάνεις τέντα, ὅπως ἀκολούθησε μιὰ φορά, γιὰ δέκα νομάτους; Μήτε σκοινὶ δὲν ἔλειπε, ἀφοῦ μάζωνες μπόλικα σκοινιὰ στὶς κορφοῦλες, ἀνάμεσα στὰ δέντρα, περιπλοκάδες ὅσες ἤθελες, γερὲς σὰν τὰ σκοινιὰ καὶ παραπάνω. Καὶ τὶ καράβι, ἀδερφέ; Καράβι ποῦ φουρτούνα δὲ φοβᾶται. Δέντρο νὰ βουλιάξῃ δὲν μπορεῖ. Νὰ σπάνανε κὶ τὰ κατάρτια του, πάντα εἶχε τὴν ἐλπίδα νὰ γλυτώσῃ· πόσοι γλυτώσανε μ' ἕνα ξύλο! Ἀφτὸ μάλιστα, χρόνια στὴ θάλασσα νἄμνησκε, δὲν τοῦ ἔμελε· ἡ πορτοκαλιὰ τῆς Σαντα Κλάρας στὸ νερὸ δὲ σαπίζει, καὶ σήμερις ἀκόμη, σὲ κείνους στοὺς τόπους, ἀπό τὶς πορτοκαλιὲς φτειάνουνε τὰ καράβια τὰ καλήτερα.

Ὁ Γιάννης ἀμέσως ρίχτηκε στὴ δουλειά. Πρῶτα κάθησε ἀγάλια ἀγάλια στὸν κορμὸ κάτω τῆς πορτοκαλιᾶς, ποῦ εἴτανε λιγάκι γερμένος, ὄχι ὅμως ἀρκετά· δὲ σάλεψε τὸ δέντρο· τότες, ἀκόμη πιὸ ἀγάλια ὁ Γιάννης ἀνέβηκε, κι ὅσο ἀνέβαινε, βαστιούντανε στὰ παραπλήσια κλαριὰ τῶ δυῶ δεντρῶνε, ποῦ ἀνάμεσά τους εἴτανε σὰν ἀκκουμπισμένη ἡ πορτοκαλιά, κι' ἔτσι, σπρώχνοντας λίγο λίγο, πότε ἀνεβαίνοντας, πότε κατεβαίνοντας καὶ πατώντας πιὸ γερά, χωρὶς νἀφήσῃ μὲ τὸ χέρι του ἢ τὰ κλαριὰ ἢ πιὸ ὕστερα καὶ τοὺς δυὸ κορμούς, τὴν ἔφερε κάτω καὶ τὴν ξάπλωσε σὰν παιδάκι. Πολὺ τονὲ βοήθησε ποῦ ἀπὸ τὴ φωτιὰ τὴ μεγάλη, τὸ δέντρο εἶχε καταντήσει ἐφκολολύγιστο. Ἀφτὸ εἴτανε λαμπρὸ πρᾶμα καὶ γιὰ ὅσα εἶχε νὰ κάμῃ, δηλαδὴ νὰ τὴ σκάψῃ, νὰ τὴν πελεκήσῃ, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ καράβι. Ἔξη μῆνες, μπορεῖ καὶ περισσότερο, χρειάστηκε ὥς που νὰ τὸ καταφέρῃ. Ἀπὸ τὰ σιδερικὰ ποῦ τοῦ δῶκαν οἱ συντρόφοι, δὲ χρησιμοποίησε παρὰ τὸ πριόνι, μόλις τὸ σφυρί. Μὲ τὴν πέτρα τοῦ Νησιοῦ κατώρθωσε τὰ πιὸ πολλά, εἴτε γιὰ νὰ στρώσῃ τὴ φλούδα, εἴτε καὶ γιὰ νὰ σκαλίξῃ τὸ ξύλο μὲ κάτι μακριὲς καὶ μυτερὲς πετροῦλες. Ὁ Γιάννης εἴτανε ἀπὸ τὴ χαρά του σὰν τρελλός, σὰ μεθησμένος· ὅλα μέλι, ὡς κ' ἡ πέτρα, ὡς καὶ τὸ κάφκαλο μιανῆς ἀχελώνας ποῦ τὴν ἔπιασε ξεπίτηδες, γιὰ νὰ κόψῃ κάτι σκοινάκια μὲ τὸ καινούριο ἀφτὸ μαχαίρι, ποῦ τὸ δικό του πιὰ εἶχε τσακιστῆ καὶ παρατσακιστῆ· ὅλα τοῦ ἔρχουνταν ἔφκολα, καὶ πάντα κάτι ἔβρισκε, κάτι στοχαζότανε, νὰ βολέψῃ τὰ καθέκαστα, καὶ διασκέδαζε καὶ γλεντοῦσε μὲ ὅλα.

Ἔπαψε τὸ γλέντι, ὅταν ἔφτασε ἡ ὥρα νὰ κατεβάσῃ, ἀπὸ τὸ βόθρο ἐκεῖ κάτω ποῦ δούλεβε, τὸ φτειασμένο τὸ καράβι του στὸ λιμάνι. Ἀφτὸ δὲν τὸ συλλογίστηκε· ἀφτὸ εἶταν ἴσως τὸ δυσκολώτερο. Χρειάστηκε ἄλλος μήνας. Λίγο λίγο κάθε μέρα. Βοήθησε κάπως καὶ τὸ χόρτο τἀπαλὸ ποῦ σὰ χαλί, στόλιζε τὸ λαγκάδι κάτω· βοήθησε κι ὁ ἄμμος. Τραβοῦσε, τραβοῦσε ὁ Γιάννης τὸ δεντροκάραβό του. Ὅταν εἶδε τὸ νερό, ἔπειτα ὅταν τὸ γλυκὸ τὸ κῦμα, μὲ τὴ γιομοθαλασσιά, ἠρθε καὶ μοναχό του λὲς πῆρε τὸ καραβι στὰ νερά του, ἀνάσανε πιὰ ὁ κακημένος, ὕστερις ἀπὸ τόσα βάσανα. Ὥρα σας καλὴ κι ἃς ἔχῃ γειὰ ἡ Σάντα Κλάρα!

Τί ἐφτυχισμένος ἄθρωπος ποῦ ταξιδέβει, σὲ θάλασσα ὁλόλαμπρη, σὲ ὁλόλαμπρο οὐρανό, μὲ τὴν ἐλπίδα, μὲ τὸ θάρρος, ἀπὸ τὸν ἕναν παράδεισο στὸν ἄλλο, μέσα σὲ μιὰ μυρωδάτη πορτοκαλιά!

Ὁ φίλος ὅλα τὰ πρόβλεψε, ὡς καὶ τὴ φουρτούνα· ὡς τόσο τὸ μόνο ποῦ δὲ συλλογίστηκε εἶταν ἴσα ἴσα κεῖνο ποῦ ἔπρεπε νὰ πρωτοσυλλογιστῆ, ἡ μπουνάτσα! Ἀνέμι δὲ φύσαε. Περπατοῦσε ὁ καπετάνιος μας στὸ κατάστρωμα, ἀνέβαζε κατέβαζε τὰ παννάκια του· τίποτις! Γιὰ νὰ ξέρουμε, τὸ κατάστρωμα εἴτανε ἴδια ἡ πορτοκαλιά, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν κορφή της ὡς τὸ μέρος τοῦ κορμοῦ ποῦ εἶχε σκάψει τὴν καθαφτὸ βάρκα. Στὸ κατάστρωμα λοιπόν, ὁμπρός, στέκουνταν καὶ τὰ κατάρτια ἢ τὰ στημένα τὰ κλαριά. Καλὸ τουλάχιστο ποῦ δὲν τοὺς ἔλειπε τὸ ὕψος· ἔτσι τὰ χάδεβε λιγάκι ὁ ἄνεμος ἀπὸ πάνω, γιατὶ καθὼς εἴδαμε, συχνοσυνηθίζει στὰ μέρη ἐκεῖνα ὁ ἀγέρας ἀψηλὰ νὰ περιφέρνεται, σὰ νὰ μὴν ἄγγιζε κἄνε τὴ θάλασσα. Ὅταν ξεκίνησε ὁ Γιάννης ἀπὸ τὴ Σάντα Κλάρα, τοῦ φούσκωσε τὶς φτέρες του τὸ ἀνέμι τοῦ βουνοῦ. Μὰ φτέρες εἴτανε, ὄχι φτερά. Ὅτι ποῦ πῆγε ἀλάργα, ἔπεσε καὶ τἀνέμι. Τί νὰ κάμῃ; Κόντεβε νὰ τὸν πιάσῃ τώρα καὶ λαχτάρα γιὰ φουρτούνα. Εἶχε κουπιά. Τραβοῦσε καὶ τραβοῦσε. Νὰ τραβᾷ ὅμως ὅλη μέρα; Σὰν κουραζότανε, τὄρριχνε στὴν ψαρική. Γέμι του εἴταν οἱ καραβίδες, γιατὶ ἄρπαξε ἀπὸ τὸ Νησὶ ὅσες μπόρεσε νἄχῃ νὰ τρώῃ. Ἴσως ἔπιασε καὶ ψάρια· δὲν τὸν ἔκοφτε. Φαγὶ περίσσιο, μαζωμένο στὸ κελλάρι. Τὴ νύχτα μὲ τὴ δροσιά, κοιμοῦνταν περίφημα. Δὲ σάλεβε τὸ καράβι. Τί νὰ ξυπνήσῃ; Πρωὶ πρωί, ξανάρχιζε. Ἴδρωνε κιόλας· ὁ ἥλιος δὲ χωράτεβε. Ἀλήθεια ποῦ ὁ Γιάννης εἶχε κάμει πολὺ νόστιμο καπέλλο· τὸ ψάθινο τοῦ καπετάνιου τὸ καταφρόνεσε. Φοροῦσε στὸ κεφαλι του, ὡς καὶ σ'ὅλο τὸ κορμί του, νὰ μὴν πάθῃ ἀπὸ τὴν κάψα, μεγαλόφυλλα καὶ φτέρες. Φτέρες στὰ κατάρτια· φτέρες στὴ βάρκα, νὰ ξαπλώνεται· φτέρες δῶθε κεῖθε. Τόντις ἔμοιαζε τὸ καράβι σὰν πλεούμενο περιβολάκι.

Ἕξη μέρες βάσταξε τὸ ταξίδι! Ὁ Γιάννης ἔλεγε νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ Νησιοῦ, ἀφοῦ τὸ μέρος ποῦ εἶχε δεῖ μπροστά του, ὅταν κάθησε στὸ βουνὸ τὴ νυχτιὰ τῆς πυρκαγιᾶς, εἴτανε βράχος ἀπόγκρεμνος καὶ δὲν μπορεῦσε νἀράξῃ. Ὅσο σίμωνε ὅμως, ἀλλιῶς παρουσιάζουνταν τὰ πράματα. Κάτω εἶχε ἀκρογιαλιὰ ὁλόστρωτη ἀπὸ πέτρες, μὰ ποῦ δὲ φαίνουνταν καὶ τόσο ἀφιλόξενη. Δίπλα κ' ἡ σκισμάδα ἐκείνη ἀνάμεσα στὰ βουνὰ καὶ ποῦ πάει ἀπὸ τὸν ἕναν κόρφο στὸν ἄλλονε, ἀπὸ τὴν Μπάγια Κοκμπαγιὰλ στὴν Μπάγια ντὲλ Πάντρε, ὅπως τὰ βαφτίσανε κατόπι. Τὸ μικρὸ τἀκρογιάλι τὸ σκέπαζε ὁλότελα τὸ βουνό. Ἔρημο καὶ σίγουρο τὸ μέρος. Στὸ βράχο μέσα, στὴν ἄκρη τῆς ἀκρογιαλιᾶς, εἴτανε καὶ μιὰ σπηλιὰ ποῦ σήμερις περνοῦν οἱ ταξιδιῶτες καὶ τὴν καμαρώνουνε, μὰ ποῦ τὴν πρωτοχάρηκε ὁ Γιάννης. Σὰν ξεπίτηδες καμωμένη γιὰ νὰ ἡσυχάσῃς καὶ νὰ γλυκονειρέβεσαι. Ἐκεῖ πλάγιασε, ἀφοῦ τράβηξε ὄξω τὸ καράβι. Κοιμήθηκε ὕπνο λαμπρό, μὰ δὲν ξέρω ἂν εἶδε στὄνειρό του τὴν τρομερὴ ζωὴ ποῦ ἔμελλε νὰ ζήσῃ, κ' ὕστερα τὸν Παράδεισο ποῦ τὸν πρόσμενε μὲ πρωτομύρωδη χαρά.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΑΛΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

— Τί μνήμη ἔχει τρομερή, φίλε μου, τὸ παιδί μου.
Καὶ τὴ στιγμὴ θυμᾶται ποὺ γεννιόταν!
— Ἀμ τὸ δικό μου; τρομερό! Σοῦ λέω στὴν τιμή μου
Προτοῦ ἀκόμη γεννηθῆ θυμόταν!

Φλύαρος

— Τί ἔχεις; τί τἄχεις ἔτσι κατεβασμένα;
— Δὲν εἶμαι καλά, δὲ βλέπω ἀπὸ τὸ δεξύ μου μάτι.
— Ἡ ἡλικία, καημένε, τί τὰ θέλεις, ἡ ἡλικία.
— Ἄσε με, βρὲ ἀδερφέ, στὰ χάλια μου καὶ μὴ μοῦ λὲς κολοκύθια. Ἡ ἡλικία! Νὰ καὶ τ' ἀριστερό μου μάτι εἶναι τῆς ἴδιας ἡλικίας κι' ὡς τόσο βλέπει.

2 LAURA MARHOLM

Ο ΧΩΡΙΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΣΤΗ ΣΚΑΝΤΙΝΑΒΙΑ

(Μετάφραση Karl Dieterich)

Χωριάτης ὁ ἴδιος κ' ἐξοικειωμένος μὲ τὴ ζωὴ τῶν χωριατῶν, διακρεπὴς καὶ ὡς διοργανωτὴς καὶ ὡς ἀγρονόμος, σιγὰ σιγὰ δὲν ἐπρόκοψε μόνο στὴ ἐπιχείρησή του, ἀλλὰ ἔβγαλε καὶ παράδες, παντρεύτηκε σὰν πενηντάρης ποῦ ἦταν μὲ τὴν κόρη ἑνὸς νοικοκύρη, ἀπόχτησε παιδιὰ καὶ ἔζησε πολλὰ χρόνια. Κατὰ τὴν εἰκόνα του ἦταν τετράγωνος μ' ἐκεῖνο τὸ σοβαρὸ καὶ καλόκαρδο κεφάλι μὲ τὴ μεγάλη καὶ γεραχωτὴ μύτη, χαραχτηριστικὴ γιὰ τὴ φυλή του. Εἶχε ἕνα ἀπερίγραφτο ταλέντο νὰ παιδαγωγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους. Ἔλεγε, πῶς «οἱ ἄνθρωποι μοιάζουνε μὲ τὰ ρολόγια· ἅμα δὲν τοὺς κουρδίζεις, σταματοῦνε. Οἱ περισσότεροι σταμάτησαν. Τότε ἔρχονται σὲ μένα, κ' ἐγὼ τοὺς κουρδίζω». Ἡ δύναμή του ἦτανε ἡ ὁμιλία. Μιλοῦσε γιὰ ὅλα καὶ δὲν ἐδασκάλευε σὲ τίποτε· ἀνάμεσα αὐτοῦ καὶ τῶν ἀκροατῶν του δὲν εἶχε ἀποστάση. καμμιὰ οὐσιαστικὴ διαφορὰ στὴ σκέψη καὶ στὴν ἔκφραση. Ἀπ' αὐτὸ ἐξηγεῖται ἡ ἐκτακτή του ἐντύπωση. Τὸ σχολεῖό του ἐγέννησε μιὰ γενικὴ ὁρμὴ γιὰ φωτισμὸ καὶ ὑστερώτερα ἔβγαλε καὶ τὰ ἀγρονομικὰ σχολεῖα.

Μαθητὴς τοῦ Κωλτ ἦτανε ὁ Trier, ποῦ ἵδρυσε τὸ σχολεῖο τοῦ Vallekilde, τὸ παράδειγμα καὶ τὸ πρότυπον ὅλων τῶν χωριάτικων σχολείων ποῦ ξεφύτρωναν ἀπὸ τὸ χωριάτικο πνεῦμα καὶ τὴ χωριάτικην οἰκονομία.

II

Ἡ Βαλλεκίλντε εἶναι ἀπάνω στὸ Ζεέλαντ, καταμεσὶς στὸν τόπο χωρὶς νἄχῃ συνάφεια μ' ἄλλα στοιχεῖα παρὰ μὲ χωριάτες, ψαρᾶδες καὶ ναῦτες. Δεξιὰ καὶ ζερβὰ τοῦ δρόμου εἶναι μερικὰ σπιτάκια παστρικὰ ποῦ φαίνουνται καλοδέματα γιὰ νὰ εἶναι χωριάτικα· περνᾶς ἀπὸ μιὰν ἐκκλησοῦλα καὶ μπαίνεις ἀπόμέσ' ἀπὸ μίαν αὐλόπορτα σὲ μιὰν αὐλή ποῦναι ὅλη γεμάτη τραγούδισμα, μὰ ποῦ δὲ βλέπεις ψυχὴ μέσα. Ἀφότου ἄδικα χτύπησες κἄμποσες πόρτες, πιάνεις μιὰ κοπέλλα στὸ μαγερειὸ καὶ τὴ ρωτᾶς, ποῦναι ὁ προεστός. «Δίνει μάθημα τραγουδιοῦ» ἀπαντάει ἡ κοπέλλα ἐμπιστευτικά, ἀνοίγει μιὰ πόρτα καὶ μᾶ βάνει σὲ μιὰ κάμαρα τοῦ παλιοῦ συρμοῦ, ὅπου βλέπεις πάλι εἰκόνες καὶ προτομές τοῦ Γκρούντβ κ. Ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα τελειώνει τὸ τραγούδι, ἀκούγεται ἐκεῖ ἔξω ἕνα βροντηχτὸ ποδοβολητό, κἄτι τρέξιμο, γέλοιο· μέσα ἀνακατώνεται μιὰ φωνὴ προσταχτικὴ ποῦ ἠχολογάει, ἔπειτα προβαίνει περπατῶντας πίσω, μέσ' 'στὴν παραπόρτα, ἕνας χοντρόκοντος ἄνθρωπος ποῦ ὅλο μιλάει ὄξω καὶ δίνει διαταγές, σύγκαιρα γυρίζει σὲ μᾶς ρωτῶντας, τὶ θέλουμε, κι ἂν μᾶς φαίνεται καλὸ ἔτσι, ἐπὶ τέλους ἔρχεται γραμμὴ ἐπάνω μας δείχνοντας ἕνα λειοστάρικο πρόσωπο μὲ ἄγρια γένεια καὶ ψαρὰ μαλλιὰ καὶ μᾶς λέει, πῶς εἶναι ὁ Τρίερ. Γλήγορα φαίνουνται καὶ οἱ πολλοὶ καὶ γεροὶ ἀπόγονοί του, καὶ ἀφότου φανέρωσε 'στοὺς ξένους του ἀπὸ τὴν πολιτεία ἕνα κοροιδευτικὸ τρόπο σὰν τὸν Κόλτ, πᾶμε στὸ τραπέζι. Βγαίνουμε ἀπ' τὴν κάμερα, περνοῦμε ἀπὸ κρύους διάδρομους, κατεβαίνουμε μιὰ σκάλα καὶ φτάσαμε στὸ ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου βρίσκουνται τὰ μαγερειὰ καὶ οἱ τραπεζαρίες. Στὸ μαγερειὸ ἔχει μιὰ μεγάλη πυροστιά, δίπλα της ἕνας θεόρατος τέντζερης ποῦ μαγερεύονται τὰ λιτὰ φαγητά· πατάτες, φάβα κτλ. σὲ μεγάλη ποσότητα. Γιατὶ τὸ σκολειὸ τοῦ Τρίερ εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ πολυσύχναστα 'ς ὅλη τὴ Σκαντιναβία, ποῦ καμμιὰ φορὰ ἔχει παραπάνω ἀπὸ ἑκατὸ «παλληκάρια» τὸ χειμώνα, ποῦ βρίσκουν ἐκεῖ γιὰ τριάντα κορῶνες (σαράντα φράγκα χρ.) ὁ καθένας θρεφή, ὕπνο καὶ μάθημα.

Μέσα σὲ μακρουλὲς καὶ χαμηλὲς κάμερες βλέπεις ἀκουμπισμένους στὸν τοῖχο ξύλινους πάγκους μὲ τραπέζια μπροστά τους κι ἀπάνω 'ς αὐτὰ χοντροκαμωμένα τραπεζομάντιλα καὶ ἁπλούστατα μαχαιροπέρουνα. Ἀπὸ ὅλες τὶς πόρτες μπαίνουν τὰ «παλληκάρια», ὅλως διόλου διαφορετικὰ

Ο „ΝΟΥΜΑΣ"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ:

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ χρ. 10

10 λεπτὰ τὸ κάθε φύλλο λεπτὰ 10

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὀφθαλμιατρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια) στὸ καπνοπωλεῖο Σαρρῆ (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» Γ. Κολάρου.

Ἡ συνδρομή του πληρόνεται μπροστά κ' εἶναι γιὰ ἕνα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ
ΚΑΙ
ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ

ἄνθρωπος, μ' ὅλη τὴν πλατειὰ σημασία τῆς λέξεως, δείχτηκε ὁ καμαρωμένος Στάης στὸ θλιβερώτατο ἐπεισόδιο τοῦ θανάτου—βλέπετε ἀποφεύγουμε νὰ μεταχειριστοῦμε τὴν ἀληθινὴ λέξη: Δολοφονία τοῦ Χατζηπέτρου. Μὲ τὴν ψευτιὰ τὴν ἄρχισε αὐτὴ τὴν ἱστορία καὶ μὲ τὴν ψευτιὰ ἀγωνίζεται νὰ τὴν τελειώση.

Πρῶτα πρῶτα, γέλασε τὸν ἄμοιρο Χατζηπέτρο ὅταν τοῦ ταζε πὼς θὰ τοῦ δώση τὸ ρουσφέτι ποὺ τοῦ ζήτησε. Πρώτη ψευτιὰ αὐτὴ καὶ μετρᾶτε τὶς ἄλλες. Ἔπειτα, ἀμέσως ὕστερ' ἀπὸ τὴν μονομαχία, εἶπε πὼς εἶχε σκοπὸ νὰ πυροβολήση στὸν ἀέρα, μὰ τὸν ἐμπόδισαν οἱ φίλοι του. Τρίτη ψευτιὰ: νἆναι δεινὸς σκοπευτής, νὰ σημαδεύη στὴν καρδιὰ καὶ νὰ λέη πὼς δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ τὸν σκοτώση, μὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἤτανε τυχαῖο. Ψευτιὰ 4ο 4: Νὰ φωνάζη ταρταρινικώτατα πὼς εἶναι πρόθυμος νὰ παραδοθῆ στὴν Ἀρχή, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ νὰ κόβεται νὰ μὴ δημοσιευτῆ τὸ διάταγμα ποὺ θὰ παύη ἡ Σύνοδος, γιὰ νὰ χαίρεται ἔτσι ὅλα τἀγαθὰ τῆς βουλευτικῆς ἀσυλίας.

Σταματοῦμ' ἐδῶ, γιατὶ οἱ ἄλλες οἱ μικροψευτιές του, μᾶς φέρνουν ἀηδία. Αὐτὲς φτάνουν γιὰ νὰ ζουγραφίσουν μὲ χτυπητὰ χρώματα τὸν Τσιριγώτη Ἀρτανιάν, ποὺ μερικοὶ θέλουν νὰ τὸν λένε καὶ δολοφόνο, ἀφοῦ δέχτηκε νὰ μονομαχήση μ' ἕναν ἄνθρωπο θεόστραβο, ποὺ δὲν εἶχε πιάσει ποτὲ πιστόλι στὸ χέρι του.

Τὸν μονομάχο ἐμεῖς δὲν θὰ τὸν κρίνουμε. Ἂς τὸν καιμαρῶσουν κι ἂς τὸν κρίνουν ἐκεῖνοι ποὺ ἐξακολουθοῦνε νὰ λιβανίζουν τὸ βάρβαρο αὐτὸ ἔθιμο τῆς μονομαχίας μὲ τὸ ὁποῖον τὶς περισσότερες φορὲς δὲν ἱκανοποιεῖται ἐκεῖνος ποὺ βρίζεται κ' ἐκεῖνος ποὺ ἀτιμάζεται, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποὺ μὴ ἔχοντας ἄλλη δουλειὰ, κάθουνται ἀπὸ τὸ πρωὶ ἴσα μὲ τὸ βράδυ καὶ τρυπᾶνε μὲ τὸ πιστόλι τὰ χαρτόνια καὶ τὰ σανίδια, γιὰ νὰ μποροῦν ἔτσι νὰ βρίζουν καὶ ν' ἀτιμάζουν ἀτιμώρητα.

Αὐτοὶ οἱ κύριοι μποροῦν νὰ κρίνουν τὴν ἀντρικὴ πράξη τοῦ πρώην ὑπουργοῦ. Ἐμεῖς μονάχα τὴν κοινοβουλευτική του παλιανθρωπιὰ κρίνουμε κι ἀγαναχτοῦμε ὅταν βλέπουμε τὸν κόντε Θεοτόκη μὲ τὰ μάτια βουρκωμένα νὰ βεβαιώνη τὴν Βουλὴ πὼς ὁ Στάης του εἶναι καταφαρμακωμένος γιὰ τὸ ἀπροσδόκητο δυστύχημα, καθὼς κι ὅταν ἀκοῦμε τὸν κ. Λεβίδη νὰ σαλιαρίζη πὼς δὲν πρέπει ἐκεῖνος ποὺ κακούργησε νὰ καταδιωχτῆ, γιατὶ ὁ Νόμος εἶναι μὲ τὸ μέρος του.

Μὲ τέτοιους ὑπουργοὺς καὶ μὲ τέτοια—ἂς τὸ ποῦμε κι αὐτὸ—κοινωνία, μπορεῖ ὁ κάθε Σαάης νὰ σκοτώνη ὅσους βαστάει ἡ ψυχή του, ἀφοῦ εἶναι βέβαιος πὼς δὲν θὰ πάθη τίποτα, οὔτε ποινικῶς, οὔτε κομματικῶς. Χίλιοι παλιανθρῶποι θὰ βρεθοῦν ἀμέσως νὰ τοῦ σφίξουν τὸ χέρι καὶ νὰ τὸν θαυμάσουν γιὰ τὴν παλικαριά του.

Η ΒΟΥΛΗ

ἐτέλειωσε, σὰ καλὴ νοικοκυρὰ, τὶς δουλειές της κ' ἔκλεισε τώρα τὶς πόρτες της γιὰ ν' ἀφήση καὶ τ' ἄλλα τὰ καλοκαιρινὰ θέατρα νὰ δουλέψουν λιγάκι.

Τί ἔκανε καὶ τί δὲν ἔκανε ἡ Βουλὴ αὐτὴ κομμιὰ διάθεση δὲν ἔχουμε νὰ τὸ ποῦμε. Οἱ ἀρχαῖοι εἶχαν μιὰ παροιμία: «Μὴ κίνει τὴν ἀνάγυρον», κ' ἡ παροιμία καθὼς κ' ἡ ἀντίστοιχή της Ρωμέϊκη, ταιριάζει κάθε φορὰ θαυμάσια στὶς δουλειὲς τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς.

Οἱ ἐφημερίδες μας, ποὺ δὲν φοβοῦνται τὸ ἀνακάτωμα αὐτό, μᾶς καταστρωσαν μὲ νούμερα τὶς δουλειές, τοὺς καυγάδες, τὶς βρισιές, τὶς μονομαχίες καὶ τὶς ἄλλες ἀηδίες τῆς μακαρίτισσας. Ἕνα μονάχα δὲν μᾶς εἶπαν, τὸ σπουδαιότερο: Πόσο ἀέρα ἐκοπάνισαν στὸ μεγάλο αὐτὸ γουδὶ οἱ ἐθνικοὶ πατέρες καὶ πόσες χιλιάδες κόστισε στὸ Ἔθνος κάθε δράμι ἀέρα ποὺ κοπάνισαν. Πρέπει μαθές νὰ ξέρουμε καὶ μεῖς οἱ ραγιάδες τί πληρόνουμε γιὰ τὸ ἐθνικὸ ἀφτὸ ἀεροκοπάνισμα!

ΑΜ' ΑΥΤΟ

πάλι τὸ μασκαρᾶλῆκι ποὔπαθε ἡ Στρατ. ποινικὴ Δικαιοσύνη μὲ τὴν ὑπόθεση τοῦ Πάγκαλου, πῶς σᾶς φαίνεται; Ὅταν δικαζότανε ὁ δυστυχισμένος αὐτὸς ἀθυπολοχαγός, ὅλες οἱ ἐφημερίδες ἐφώναζαν πὼς ἔπρεπε νἀνοίξουν καλὰ τὰ μάτια τους ἐκεῖνοι ποὺ θὰ τὸν δικάσουν, γιὰ νὰ μὴ πάρουν στὸ λαιμό τους ἕναν ἀθῶο ἄνθρωπο ποὺ εἶχε πέσει καταπάνω του ἡ βρωμερώτερη κ' ἡ ἀγριώτερη συκοφαντία γιὰ νὰ τὸν ξεκάνη.

Κ' οἱ καπετανέοι ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ Συμβούλιο δὲν ἄκουσαν τίποτ' ἀπ' αὐτά, μὰ μὲ μιὰ κλωτσιά τους τὸν πέταξαν τὸν ἄμοιρο ἀπὸ τὸν στρατὸ καὶ τὸν παράδωσαν στὴν κοινωνία ἄτιμο καὶ στιγματισμένο.

Ἡ κοινωνία τἄχασε τότε. Δὲν μποροῦσε νὰ τὸ πιστέψη πὼς τὸ θῦμα τῆς «συζυγικῆς στοργῆς» μποροῦσε νἄναι ποτὲς κ' ἐγκληματίας, ὅπως τὸν χαραχτιρίσανε οἱ γαλονάδες δικαστές του. Φώναξε ἡ κοινωνία γιὰ τὸ ἄδικο, μὰ δὲν μποροῦσε καὶ τίποτε νὰ κάνη.

Ἔρχουνται ὅμως σήμερα μιὰ λογικὴ καὶ δίκαια πρόταση τοῦ κ. Μπενῆ-Ψάλτη καὶ μιὰ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Πληημελειοδικῶν καὶ βγάζουν τὸ στίγμα ἀπὸ τὸ μέτωπο τοῦ φτωχοῦ.

Ἂν ἤτανε ὅλα τὰ πράματα στὴ θέση τους ἐδῶ, ἔπρεπε ἡ ἴδια ἀπόφαση νὰ βγάλη καὶ τὰ γαλόνια ἀπὸ τοὺς ὤμους τῶν δικαστῶν του καὶ νὰ γκρεμίση ἕνα χτίριο ὄχι μονάχα ἄχρηστα μὰ καὶ βλαβερό, ποὺ λέγεται Στρατοδικεῖο καὶ ποὺ ἡ Δικαιοσύνη τὸ βλέπει καὶ ντρέπεται.

ΚΑΤΙ

ποὺ εἰπώθηκε δῶ τόσες φορὲς—δὲν λέμε πῶς δὲν μποροῦσε νἄτανε καὶ ψέμα—τόλμησε νὰ ἐπαναλάβη ὁ κ. Πάλλης στὴν κουβέντα του μὲ τὸν συντάχτη τοῦ «Νταῖλυ Πόστ», κι ἀμέσως τὸ «Νέο Ἄστυ» τὸν τιτλοφόρησε «ἀχαρακτήριστον παράφρονα», «κομιτατζῆ», μὲ «ἀπεστὶ προσώπου βυρσοδεψικῶς κατειργασμένον» καὶ μὲ τόσα ἄλλα ὀμορφοβερνικωμένα ἐπίθετα. Τὸ νοστιμώτερο ὅμως εἶναι ὅτι ὕστερ' ἀπ' ὅλ' αὐτὰ καταγγέλλεται ὁ κ. Πάλλης καὶ πὼς «ὕβρι-

---

μεταξύ τους στὸ ἐξωτερικό, 'στὴν ἡλικία, 'σταρούχα, στὸν τύπο. Νὰ π βλέπεις τὸ κοντὸ καὶ στρογγυλὸ εἰκοσάχρονο νοικοκοιρόπουλο ἀπὸ τὰ νησιά, μεστὸ καὶ ἀξιοπρεπές, ἐπειτα τὸν περιγιαλίτη, ξαθό, ξερό, οἰκονομικὸ καὶ στὰ ροῦχα καὶ στὰ λόγια, νὰ ποῦ βρίσκεις 'Ισλαντέζους καὶ Νορβηγοὺς καὶ Σκαντιναβο—'Αμερικάνους· κοπέλλε· ἀπὸ τὰ νησιὰ τῶν φέρ-ἔρ (Fär-öer), ψηλές, εὐγενικὲς καὶ μεστόστηθες πηγαινοέρχονται καὶ βάζουν 'στὸ τραπέζι μιὰ γαβάθα, γιὰ τέσσερις ἡ καθεμιὰ φοροῦν ὅλεςτους ἀρρεβῶνες, γιατὶ εἶναι πολυζήτητες ἀπὸ τοὺς νέους, ποὺ τέσσερις μῆνες δὲ βλέπουν σχεδὸν ἄλλες γυναῖκες ἀπὸ κεῖνες τῶν Fäer-öer. Ἔρχουνται γιὰ τὴ θηλυκιὰ ἐξαμηνία, ἔπειτα μένουν 'στὸ σκολειὸ καὶ κάνουν τὶς ὑπηρέτριες, σὲ λίγο ὅμως ἀντικατασταίνουνται ἀπὸ ἄλλες, γιατὶ ταχτικὰ παντρεύουνται μ' ἕναν ἀπὸ τοὺς ἄλλοτε μαθητάδες.

Στὴ μιὰν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ προεδρεύει ὁ Τρίερ, σὲ κάθε τραπέζι εἶναι κι ἀπὸ ἕνας δάσκαλος, δηλ. ἕνα χωριατόπουλο ποῦ 'στὶς ὧρες τῆς ἀδειᾶς του κάνει τὸ λαογράφο, συνάζοντας παραμύθια καὶ τραγούδια, μὰ εἶναι καὶ μαραγκοὶ κι ἄλλοι τεχνῖτες.

Πρὶν καθήσουν νὰ φᾶνε, γλήγορα τραγουδοῦν κἄνα δυὸ στίχους ἑνὸς τραγουδιοῦ τοῦ Γκρούντβικ, ἔπειτα ὅλοι κάθονται καὶ ἀρχίζουν τὸ φαγί, τρώγοντας συντέσσερες ἀπο τὴν ἴδια γαβάθα. Τὰ φαγιὰ οὔτε πολλὰ εἶναι οὔτε νόστιμα, μὰ ἴσια ἴσια ὅπως ψαράδες, ἐργάτες κι ἁπλοὶ χωριάτες συνειθίζουν νὰ τρῶνε. Κάτι σταμνιὰ μὲ σπιτήσια μπίρα τριγυρίζουν στὰ τραπέζια.

Στὸ Βαλλεκίλντε κάθε λογῆς τέχνες διδάσκονται, ποῦ τὶς ἔχει ἀνάγκη ὁ γεωργός. Βλέπεις λ.χ. ἕνα φοῦρνο σὲ μιὰ φτωχικιὰ παράγκα, ποῦ τόνε φροντίζουν μερικοὶ μαθητάδες, ποῦ ἔμαθαν ψωμᾶδες κι ὅπου ἄλλοι μποροῦν νὰ μαθαίνουν. Ἡ μιὰ Drechslerei ὅπου μαθαίνουν νὰ φτιάνουν ὅλα τὰ ἐργαλεῖα τοῦ σπιτιοῦ ποῦ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὸ σπιτικό, ἔπειτα ἕνα μαραγκούδικο ὅπου μαθαίνει ὁ γεωργὸς νὰ σχεδιογραφεῖ τὸ διάγραμμα καὶ τὴν κατασκευή, γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ ἴδιος νὰ διευθύνη τὸ χτίσιμο τῶν σπιτιῶν καὶ τῶν σταύλων του, ἀφοῦ καὶ πάντα ἔχουν κἄτι τι 'στὸ Βαλλεκίλντε ποῦ τὸ κατασκευάζουν καὶ ποῦ ἔχουν τὴν εὐκαιρία οἱ μαθητάδες νὰ δείχνουν τὴν πρακτική τους.

Ἔχουν τὴν εὐκαιρία! Γιατὶ ὅλα 'ς αὐτὸ τὸ περίεργο σκολειὸ ποῦ στηρίζεται ἐπάνω σὲ βαθειὰ γνωριμία τοῦ λαοῦ, εἶνε λεύτερα. Ὁ μαθητής, ποῦ μπαίνει, δὲν ἔχει καμμιὰν ὑποχρέωση παρὰ νὰ συμπεριφέρεται ὅπως πρέπει, ν' ἀκολουθάη ἀπὸ τὰ μαθήματα ὅποια θέλει, νἀκούη ἀπὸ τὶς ἀπαγγελίες ὅποιες θέλει, νὰ μένη 'στὴν κάμερά του ἢ νὰ μὴ βγαίνη ὁλημερὶς ἀπὸ τὸ σκολειό, ποῦνε πάντα γεμᾶτο ἀκόμη, ὅλα πῶς θέλει. Ὅλα εἶνε λεύτερα. Καὶ μολαταῦτα σ' ὅλα τὰ πολλὰ λαϊκὰ σκολειά, ποῦ ἔβλεπα, πουθενὰ δὲν βρῆκα τόση ζωή, τόσον ἐνδιαφέρον, τόσον ζῆλον, τόσες ὧρες ἐργασίας ὅπως ἐκεῖ. Ζυμώνουν, χτίζουν, μαραγκώνουν, γυμνάζουνται, λογαριάζουν, τραγουδοῦν, σφάζουν, θερίζουν, διαβάζουν, ἀκούουν, σκέφτονται, ἀπὸ τὸ πρωὶ 'στὶς ἐξήμισι ποῦ τρέχει ὅλη ἡ ἀποικία 'στὴν αἴθουσαν ποῦ κάνουν τὰ γυμνάσματα, ὅλοι ντυμένοι ἀλαφρὰ ροῦχα ἀπὸ πανί, ἐνῶ τὰ τζάμια εἶναι καταπαγωμένα καὶ τὰ χνῶτα βγαίνουν καπνὸς ἀπ' τὸ στόμα, ὡς τὸ βράδυ 'στὶς δέκα, ὅταν ὅλο τὸ σπίτι ἡσυχάζει Καὶ μόνον ἀκούγεται τοῦ προεστοῦ τὸ παίξιμο πάνω 'στὸ ὄργανον τοῦ σκολειοῦ.

Αὐτὸ τὸ ζωντανό, τὸ χαρωπὸ καὶ πρακτικὸ πνεῦμα ἔκαμε περίφημο καὶ περιζήτητο τὸ σκολειὸ τοῦ Βαλλεκίλντε. Κατὰ βάθος δὲν εἶναι τίποτις ἄλλο ἀπὸ τὴν ἰδιοσυγκρασία τοῦ προεστοῦ ποῦ τραβάει ὅλα τὰ συγγενῆ πνεύματα. Μιὰ γερὴ ἀτομικότητα ποῦ συναρπάζει ἄλλες γερὲς ἀτομικότητες, δίνοντάς τους λευτεριὰ καὶ εὐκαιρία ν' ἀπλωθοῦν. Ὄχι σὰν νὰ ἤτανε ὁ Τρίερ τὸ παράδειγμα τῆς σαρκωμένης δικαιοσύνης· μὲ αὐτὸ δὲν γίνεται τίποτε! Εἶναι πιὸ πολὺ βιοπραγής, ἀράθυμος, τυραννικός, πεισματάρης, εἶναι ὅμως κάθε ἄλλο παρὰ δογματικός. Εἶναι ὅλο ζωηρότητα, ἀνάβει γλήγορα, μὲ ἐμπάθεια τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς, ὅλο bon sens καὶ πρακτικὸ μάτι. Οὔτε εἶνε ἄθρωπος τοῦ μέλλοντος, εἶναι ἀπὸ τοὺς πιὸ συντηρητικοὺς ἀπὸ ὅλους τοὺς προεστοὺς τῶν λαϊκῶν σκολειῶν. Ἀλλὰ μέσα σ' ἕνα ἔθνος μὲ παθητικὸ χαρακτῆρα καὶ στενὸ

σε». Ἀπ' αὐτὸ δὲ φαίνεται πὼς οἱ λέξες ἔχασαν πιὸ τὴ σημασία τους, ἀφοῦ τὰ λόγια τοῦ κ. Πάλλη θεωροῦντα. βρισιὲς καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ «Νέου Ἄστεως» χαϊδολογήματα.

Ὁ κ. Σαχλοπὼπ τουλάχιστο ἐφάνηκ' εὐγενικώτερος ὅταν κατακεραύνωσε τὸν κ. Πάλλη μὲ δυὸ τρομερὰ ἐπίθετα, ὁποκαλῶντάς τον: Α ὐ λ ο κ ό λ α κ α καὶ ἀ φ ι λ ό π α τ ρ η!

Ὁ κ. Πὼπ δὲν ἔβρισε. Σαλιάρισε μονάχα, καθὼς τὸ συνειθίζει πάντοτε.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

Ἕνας ἀληθινὸς φιλέλληνας, ὁ Ἰρλαντὸς Ὀκόννορ, ποὺ τόσο μᾶς διαφέντεψε στὴν ἐποχὴ τῶν Κρητικῶν, γράφει τ' ἀκόλουθα ὄμορφα λόγια στὸ περιοδικό του τῶν 24 τοῦ Θεριστῆ:

«Σὰν εἶμουνα νέος, πολὺ κατάγινα στὰ ἑλληνικά. «Διάβαζα ταχτικὰ Πλάτωνα, καὶ τότε καὶ ὡς πολλὰ «χρόνια κατόπι. Καὶ τέτοιο πόθο εἶχα νὰ καλιτερέ«ψω τὰ ἑλληνικά μου, ποὺ συνείθιζα νὰ περνῶ ὧρες «μὲ ἀγγλικὴ μετάφραση τοῦ Πλάτωνα ἢ ἄλλου ἔργου «πολεμῶντας νὰν τὴν ξαναγυρίσω στὸ πρωτότυπο. Ἐν«τεκα χρόνια περνοῦσα ἔτσι ὧρες κοντὰ κάθε μέρα μὲ «τὴ σπουδὴ τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν, κι' ἀπὸ «τοὺς κόπους ὅλων ἀφτῶν τῶν χρόνων πολὺ λίγο, ἴσως «τίποτα, δὲ μοῦ μένει. Ἂν εἶχα διδαχτεῖ σωστά, θὰ «κατόρθωνα σ' ἀφτὰ τὰ χρόνια, μὲ τὸ μισὸ καὶ λιγώ«τερο κόπο νὰ ξεσκολιάσω ὄχι μονάχα ἑλληνικὰ καὶ «λατινικὰ παρὰ ἴσως καὶ πέντε ἔξη γλῶσσες τωρινές. «Γιὰ πολλὰ βλαστημῶ τὴν τύχη μου· γιὰ τιποτα ὅ«μως μὲ τόσο πάθος ὅσο γιὰ τὸν καιρὸ ποὺ μ' ἔκανε «νὰ πεταξω καὶ γιὰ τὰ πράματα ποὺ μ' ἔκανε νὰ μὴ «μάθω ὁ ἄσκημος τρόπος τῆς διδαχῆς μου σὰν εἶ«μουνα παιδί. Ἔχω στενοὺς φίλους Ἕλληνες. Σὰν ἀ»κούω τὴν ἑλληνική τους κουβέντα ἀπελπίζουμαι, γιατὶ «δὲ βγάζω μιά τους λέξη, ἐνῶ ἔπρεπε τὰ λόγια του «νὰν τὰ κατέχω ἔτσι ὅπως τ' ἀγγλικά. Τὸ ξέρω, ο «πρόμαχοι τοῦ παλιοῦ τρόπου τῶν κλασσικῶν σπουδῶν «προφασίζουνται πὼς φταίει ἡ προφορὰ, ποὺ εἶναι ἀλ«λιώτικη στὰ παλιὰ καὶ στὰ σημερνὰ ἑλληνικά. Ἡ «προφορὰ δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀλλιώτικη. Ὅσο λογικὸ «εἶναι νὰ λὲς πὼς οἱ Ἕλληνες ξέρουν καλύτερά μας, «πὼς πρόφερνε ὁ Τσῶσερ καὶ πὼς ὁ Σαιξπῆρος, ἄλλο «τόσο λογικὸ εἶναι νὰ λὲς πὼς ἐμεῖς ξέρουμε καλύτερα «τὴν προφορὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀπὸ τὰ παιδιά «τους. Ξέρεις τί θἄκανα ἐφτὺς ἄβριο ἂν μποροῦσα νὰ «ταξιδέψω ὅταν μοῦ καπνίζει; Θὰ τραβοῦσα τὸ γλη«γορώτερο δρόμο κατὰ τὴν Ἀθήνα καὶ θὰ ξαναρχιζα «ἐκεῖ σκολιό· καὶ θὰ προσπαθοῦσα μ'ὅλη μου τὴ μεσο«κοπιὰ νὰ ξανακερδίσω τὸν καιρὸ ποὺ πέταξα καὶ νὰ «μάθω κατὰ βάθος τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνα καὶ τοῦ Ὁ«μήρου, τοῦ Δημοστένη καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη, καὶ νὰν «τὰ μάθω μὲ τὸ μόνο τρόπο ποὺ μαθαίνεται κάθε «γλῶσσα, δηλαδὴ συχνάζοντας ἐκείνους ποὺ τὴ μι«λοῦν. Εἶναι ὅμως ὄνειρο. Ἴσως ποτές μου δὲ δῶ τὸν «Παρθενῶνα. Κι' ὡς τόσο μ' ἑλληνικοὺς στοχασμοὺς «κι' ἑλληνικὸ ὕφος γυμνάστηκε ὁ νοῦς μου· τὶς πιὸ «ἐφτυχισμένες μου μέρες τὶς πέρασα ἀκούοντας τὰ τρα«γούδια καὶ τὰ πεζὰ τῆς Ἑλλάδας.»

Ἂν καὶ σὲ μερικὰ κάνει λάθος ὁ καλὸς φιλέλληνας, μεταφράσαμε τὰ λόγια του γιατὶ εἶναι τόσο παθητικὰ κι' ὄμορφα εἰπωμένα.

ΕΓΩΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Τὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς θἆναι μὲ δώδεκα σελίδες.

— Σ' αὐτὸ θὰ δημοσιέψουμε καὶ τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Παλαμᾶ ποὺ τὄχαμε ἀναγγείλει ἀπὸ τὸ περασμένο φύλλο.

— Ἔπρεπε νὰ βγῇ κ' ἕνα βιβλίο ποὺ νὰ ἐνθουσιαστοῦν οἱ ἀνόητοι καὶ νὰ μεταμορφωθοῦν σὲ κριτικοὺς ὅλ' οἱ ρέπορτερ τῶν ἐφημερίδων.

— Καὶ τὸ βιβλίο αὐτὸ βγῆκε. Εἶναι τὰ ποιήματα τοῦ κ. Σκιαδαρέση ποὖναι γραμμένα—καθὼς εἶπε ἕνας ρεπόρτερ, σοφὸς—στὴ δημοτική κι ὄχι στὴ μαλλιαρή.

— Καιρὸ ἔχει νὰ μᾶς πειράξῃ ἡ χαριτωμένη μας «Ἑστία», στὰ χαρ'τωμένα ψιλούλια της καὶ νὰ σᾶς ποῦμε τέτοιοι δροσιστικοὶ χωραταδες μ' αὐτὴ τὴ ζέστη μᾶς ἤτανε εὐεργετικώτατοι.

— Τὸ τελευταῖο πείραγμά της ἤτανε πὼς στὴν συντροφιά μας, στὸν καφενὲ τοῦ «Ἀλέκτορα» ἔρχεται κι ὁ Μελαχρινός.

— Ψέμ' αὐτὸ χονδροειδέστατο, γιατὶ οὔτε ὁ κ. Μελαχρινὸς, οὔτε ὁ ἀγαπημένος μας Σαμπρὸλ ἦρθαν ποτὲ στὸν «Ἀλέκτορα».

— Κ' οἱ δυὸ αὐτοὶ δεινοὶ γλωσσολόγοι, καταγίνουνται μέρες τώρα μὲ τὸ τυπογράφο καὶ μὲ τὸ διορθωτὴ τῆς «Ἑστίας» ν' ἀναλύσουν γλωσσολογικῶς τὰ ποιήματα τοῦ συναδέρφου τους Μυριανθούση.

— Ἕνας ἡγούμενος στὴν Αἴγινα ἔκλεψε, λένε, τὰ λεμόνια τοῦ Μοναστηριοῦ του.

— Περίεργο αὐτό. Ἴσια μὲ τώρα οἱ Ἡγούμενοι δὲν εἶχαν ξεπέσει τόσο ποὺ νὰ κλέβουν καὶ λεμόνια, καὶ γι'αὐτὸ οἱ ἄλλοι ἡγούμενοι πρέπει νὰ τὸν ἀποκηρύξουν ἀφοῦ ἐξευτέλισε τὸ ἐπάγγελμα.

— Περισπούδαστα τ' ἄρθρα ποὺ δημοσίεψαν τὶς προάλλες οἱ «Καιροὶ» γιὰ τὴ ναυτική μας ἀναδιοργάνωση.

— Εἶναι γραμμένα ἀπὸ τὸν κ. Κανελλίδη κ' ἔχουν ἀξία σημαντική, ἀφοῦ ἀνακατεύτηκε τόσο ὁ κ. Κανελλίδης στὸ ρωσσο-γιαπωνέζικο πόλεμο ποὺ ἀπόχτησε μοναδικὴ πεῖρα στὰ τέτοια.

— Ἡ προθεσμία γιὰ τὸ μικρὸ διαγωνισμὸ τοῦ «Νουμᾶ» τελειώνει τὴν Τετάρτη βράδυ.

— Ὅσοι μᾶς στείλουν ἀπὸ τὴν Πέμπτη καὶ πέρα θὰ μποῦνε στὸ διαγωνισμὸ τοῦ Ἰουλίου.

— Ἕνας κουλουρτζῆς, ἀπὸ κάποιο χωριὸ τῆς Θράκης πρόσφερε ὅ,τι μποροῦσε ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ μικρή του περιουσία γιὰ τὸ ταμεῖο τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου.

— Ὁ κ. Σιμόπουλος τόσο ἐνθουσιάστηκε ἀπὸ τὴν προσφορὰ αὐτὴ ποὺ ἀμέσως τοὖστειλε ἕνα γράμμα γιομάτο ἀπὸ καθαρεύουσες ἀνοησίες καὶ μὲ μιὰ ἀρχαιοπρεπέστατη κορῶνα: «Θαρσεῖν χρή, φίλε Ἀάττε τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον».

— Τὸ «ἄμεινον αὔριον» θἀρθῇ βέβαια μιὰ μέρα, ὅταν οἱ ὑπουργοὶ δὲ θὰ μιλᾶνε μὲ τὶς κουλουρτζῆδες τὴν καθαρεύουσα.

— Οὔτε πάλι ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ θὰ γράφῃ πανταχοῦσες πατριωτικὲς στοὺς Βλαχόφωνους πληθυσμοὺς τῆς Μακεδονίας, στὴν καθαρεύουσα κι αὐτὲς, γιὰ νὰ μὴ μποροῦν νὰ τὶς νοιώσουν ὄχι βλάχοι, μὰ οὔτε αὐτοὶ οἱ ἑταῖροι τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φ ί λ τ α τ ε «Ν ο υ μ ᾶ»,

Ἐδῶ καὶ δυὸ βδομάδες εἶχα πάγει σὲ μιὰ κωμόπολη τοῦ νησιοῦ μας γιὰ νὰ ἐπισκεφτῶ ἕνα φίλο μου μὲ τὸν ὁποῖο εἴχαμε καιρὸ νὰ τὰ ποῦμε. Εἶχα φτάξει στὶς 11 πρὶν τὸ μεσημέρι· ὁ φίλος μου μὲ δέχτηκε μὲ χαρά, τὸ μεσημέρι φάγαμε, ἤπιαμε, κοιμηθήκαμε, ξυπνήσαμε στὶς 4 τ' ἀπόγιομα, διαβάσαμε τὸν τελεφταῖο «Νόυμᾶ» κι' ἀπόκεις βγήκαμε περίπατο· μετὰ τὸ βραδυανό μας περίπατο στὶς ὄμορφες πρασινάδες τοῦ χωριοῦ, ὁ φίλος μου ἐπρότεινε νὰ πᾶμε στὸ «Ἀναγνωστήριο».

— Μπᾶ; ἔχετε κι' Ἀναγνωστήριο;

— Ναί, εἶναι κανὰς μῆνας ποὺ συστήθηκε· ἔχει καμιὰ ἑξηνταριὰ μέλη, 4—5 γιατρούς, 5—6 δασκάλους, ἐμπόρους τεχνίτες, ἐργάτες κτλ. Τὸ βράδυ μαζεβόμαστε, διαβαζουμε κανένα περιοδικὸ ἢ φημερίδα καὶ περνοῦμε τὴ βραδιά. Ἀλήθεια! ἔχουμε καὶ διάλεξη ἀπόψε· θὰ μιλήσῃ ἕνας γιατρὸς «περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως τῶν ἀρχαίων». Μὰ μὴ στενοχωριέσαι... δὲν εἶναι φανατικὸς καθαρέβων, μοῦ λέγει χαμογελῶντας ὁ φίλος μου.

Σὲ λίγο βρισκούμαστε στὴν πόρτα τῆς «Λέσχης» ὅπως πολλοὶ τὴν λέγανε. Μόλις μπήκαμε καὶ καθήσαμε νὰ καὶ βλέπω καὶ ἐρχόντανε ἕνας-ἕνας διάφοροι ἐργατικοὶ ἀθρῶποι μὲ τὰ φορέματα τῆς δουλειᾶς τους ἀκόμα κι' ἀμέσως καθίζανε δίπλα σ' ἕνα δυὸ τραπέζια καὶ μὲ τόση λαχτάρα καὶ λαιμαργία ἀνοίγονε καὶ διαβάζανε κἄτι βιβλία καινούργια κι' ἄσκιστα ἀκόμα, ριχμένα πάνω στὰ

κύκλο ἰδεῶν αὐτὸς εἶναι ὁ ἀκούραστος, ὁ δραστήριος, ὁ δ ι ο ρ γ α ν ω τ ὴ ς καὶ ὁ κ α ρ δ ι ο γ ν ώ σ τ η ς σὲ κάθε ἀναπνοιά του. Τὸ σκολειό του καὶ ἡ ἐπιρροή του ξεπερνάει πολὺ ἐκεῖνο ποὖ κάνει καὶ θέλει ὁ ἴδιος. Εἶναι ἕνας ξ υ π ν η τ ή ς, ὄχι μὲ τὶς ἰδέες του καὶ μὲ τοὺς ὁρίζοντες ποὖ ἀνοίγει, παρὰ μόνον μὲ τὴν περίσκεψη, ποὖ νοιώθει τὴν πραγματικότητα. Δὲν δίνει βιδέλο ψητὸ καὶ φροῦττα στὰ παλληκάρια του, ὅπως γίνεται σ' ἕνα σκολειό, οὔτε ἀρχαῖα Σκαντιναβικά, ὅπως σ' ἕνα ἄλλο, οὔτε θρησκευτικὴ φιλοσοφία, ὅπως σ' ἕνα τρίτο, οὔτε τὴ συνείδηση μιᾶς χωριάτικης ἀρχοντιᾶς, ὅπως, σ' ἕνα τέταρτο—ὅλα τους ζοῦνε φτωχικὰ καὶ κάθουντα φτωχικά, ὅπως καὶ στὴ ζωὴ ὅξω, τοὺς ζωογονεῖ μόνο μὲ τὸ παράδειγμά του καὶ μὲ τὴν ἀνακίνηση τῆς φιλοτιμίας τους καὶ μὲ τὴν ἐργασία ἀπὸ πρωῒ ὥς βράδυ· μαθαίνουν νὰ εἶναι πάντα σὲ κίνηση, ὅπως τὸ θέλει ἡ ζωή, ὄχι νὰ κ α μ ώ ν ο υ ν τ α ι πὼς δουλεύουν ὅπως γίνεται σὲ κἄμποσα σκολειὰ τῶν συντρόφων του. Μὰ τὸ κυριώτερον εἶναι, ποὖ τοὺς κάνει νὰ ἔρχουνται σὲ συνάφεια ἀνάμεταξύ τους, βάνει μαζὶ τὸ ψαρᾶ μὲ τὸν ναύτη, τὸν περγιαλίτη, ποὖ εἶναι ἕνας κόσμος δικός του, μὲ τὸν στεριανὸ χωριάτη νὰ τρῶνε μαζὶ νὰ μαθαίνουν, ν' ἀγροικοῦν, νὰ δουλεύουν μαζὶ μαζί, ἀναγκάζει δηλ. δυὸ κόσμους χωρισμένους νὰ ἐγγίζουν, νὰ κοιτάζουν, νὰ καταλαβαίνουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Κάνει τὸν Ἰσλαντέζο νὰ πλησιάζῃ τὸν Νορβηγό, τὸν Νορβηγὸ νὰ πλησιάζῃ τὸν Δανό, κάνει τὸν στενοκέφαλο τὸ χωριάτη νὰ καταλαβαίνῃ τὶ θὰ πῇ κόσμος, τὰ ἴδια καθήκοντα τὰ φορτώνει καὶ τοὖ περήφανου νοικοκύρη καὶ τοὖ ταπεινοὖ μεροκαματιάρη ποὖ δὲν πρόκειται νὰ δείχνουν τὰ προτερήματα τῆς τάξης τους, παρὰ τὸ νοῦ καὶ τὴν πραχτική τους. Καὶ μὲ τὶς ἀπαγγελίες του τοὺς ἠλεχτρίζει: ὅλους μαζί.

Γίνονται ἀπαγγελίες γιὰ ὅ,τι δήποτε 'στὸ Βαλλεκίλντε· γιὰ τὴ γενικὴν καὶ τὴν ντόπιαν ἱστορία καὶ φιλολογία, γιὰ κίνησες ἱστορικὲς καὶ προϊστορικές, γιὰ γερμανικὲς γλῶσσες καὶ τὶς συγγένειες τους, γιὰ ἱστορικὴ καὶ ἐθνογραφικὴ γεωγραφία—μὲ τὴ δανικὴ γεωγραφία σκετίζονται καὶ μὲ λεπτομερεῖς διαλέξεις γιὰ τὴν ποιότητα τῆς γῆς γιὰ τοὺς ὅρους τῆς σπορᾶς καὶ τοὖ θερίσματος, μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ στὴν ἐκμετάλλευση κακῶν χωραφιῶν. Κάθε ἀπαγγελία, ἐκτὸς ἂν εἶναι καθ' ἑαυτὸ μάθημα, ἀρχίζει καὶ τελειώνει μὲ τραγούδισμα. Ἀφοῦ ὅμως ὁ Τρίερ εἶναι θρῆσκος, οἱ θρησκευτικὲς ὁμιλίες παίζουν μεγάλο ρόλο. Γιὰ δόγματα καὶ ἀναγκαστικὴ πίστη δὲν τονὲ μέλει. Ἡ θρησκεία εἶναι ὅλο ψυχικὴ θερμότητα καὶ ἐφαρμογὴ 'στὴ ζωή. Ὅταν τοὺς διηγᾶται τὴν εἴσοδον τοὖ Ἰησοῦ 'στὰ Ἱεροσόλυμα, τὸ παρασταίνει, σὰν νὰ ἐρχότανε ἕνας σημερινὸς ἱεροκήρυκας 'στὸ Κοπενχάγη· «Νὰ ποὖ τρέχουν καὶ τρέχουν ὅλοι ὅξω στὰ προάστεια, χάσκηδες καὶ χασομέρηδες ποὖ τριγυρίζουν ὁλημερῆς στοὺς δρόμους, ξιππασμένοι καὶ κοροϊδευτικοὶ ποὖ φωνάζουν· Μὰ τὶ θὰ εἶναι τοῦτο δὰ παρὰ κοροφέξαλα; ἂς τὸ δοῦμε ὅμως... εἶναι καὶ ξακουστὸς καὶ ἀναγνωρίζεται ἀπ' ὅλους καὶ πάντα γυρίζει μὲ μιὰ ὁλάκερη οὐρὰ ὀπαδούς... Καὶ πῶς θἀρθῇ, μὲ τὸ σιδερόδρομο ἢ μὲ τἀμάξι ἢ μὲ δικά του ζῶα;.. Νέ, νά, ποὖρχεται! Ποιὸς εἶναι, ποιός; Αὐτός; Ἀδύνατο! Αὐτὸς πάνω 'στὸ γαϊδοὖρι;... καὶ ἀλήθεια, ποὖρχεται ὁ Ἰησοῦς Χριστός, κακοθώρητος καὶ ταπεινός, καὶ ἱκαβαλλικεύει σ' ἕνα γαϊδοὖρι!... Αὐτὸ δὲν εἶναι γιὰ τοὺς κοπενχαγέζους! Καὶ ἀμέσως ὅλοι εἶναι ἐναντίο του, γιατὶ δὲν θὰ τοὖ συγχωροῦν ποτέ, ποὖ ἔτρεχαν ἄδικα.»

Γιὰ νὰ καταλάβομε αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς θρησκευτικῆς ὁμιλίας, πρέπει νὰ συλλογιστοῦμε πῶς ἡ γρουντβιγκιανὴ κίνηση παίρνει τὸ χριστιανισμὸ ὄχι σὰν ἱστορικὸ καὶ δογματικὸ φαινόμενο, σὰν κἄτι τι, ποὖ ὑποτάσσεται ὁ ἄνθρωπος μπροστά του, ποὖ τὸ ἀναγνωρίζει, παρὰ σὰν ἕνα ἐσωτερικὸ πλοῦτο, σὰν ἕνα ἀτομικὸ περιεχόμενον, σὰν ζωὴ δυναμωμένη καὶ ψηλωμένη, σὰν μιὰ ἀπαραίτητη θροφή, τῆς ψυχῆς ὅπως τὸ σίδερο εἶναι μιὰ ἀπαραίτητη θρεφτικὴ ὕλη τοὖ αἵματος.

Εἶναι σὰν νὰ σὲ διαπερνάει τὸ θεϊκὸ πνεῦμα, ὥστε ὅλα τὰ πιτυχαίνεις, ὅλα σοὖ φαίνονται εὔκολα, διότι ὅλη ἡ ψυχή σου λευτερώνεται σὰν ἀπὸ ἕνα βάρος, ἀπὸ μιὰ σκληρότητα καὶ στενότητα καὶ παίρνει μιὰ παραγωγικὴ διάθεση. Οἱ Γκρουντβιγκιανοὶ εἶναι χαρούμενοι ἄνθρωποι, ποὖ καταπιάνουνται κάθε δουλειὰ δίχως δισταγμό, μεγάλο, πολιτικοὶ ποὖ δὲν ὑποφέρουν τίποτε ἄδικο, ἀτρόμαχτοι φαμελίτηδες ποὖ δὲν φοβοῦνται οὔτε τὸ μεγαλείτερο πλῆθος ἀπὸ παιδιά,

τραπέζια, ποὺ νόμιζες πῶς ἤθελαν μονοροῦφι νὰ τὰ χάψουνε.

— Πολὺ φιλαναγνῶστες βλέπω εἶναι οἱ χωριανοί σου, εἶπα στὸ φίλο μου.

— Ἀ! νὰ τί τρέχει, μοῦ ἀπαντάει· πολλοὶ ἐργάτες καὶ τεχνίτες ποὺ εἶναι μέλη, παρακαλέσανε προχτὲς τὴ διεύτυνση τῆς λέσχης νὰ γράψῃ στὴν Ἀθήνα ἢ ἀλλοῦ νὰ τοὺς ἔρθουνε βιβλία τῆς τέχνης τους καὶ τῆς δουλειᾶς τους, γιὰ νὰ διαβάζουνε καὶ νὰ ὠφελιοῦνται κάπως· κι' ἀφτοί, Ἀπόψε ἤρθανε καὶ γι' ἀφτὸ τρέξανε ὅλοι νὰ τὰ δοῦνε τί λογῆς εἶναι.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ βλέπω τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους ἀθρώπους νὰ κλείνῃ ἕνας-ἕνας τὸ βιβλίο ποὺ κρατοῦσε στὰ χέρια καὶ νὰ τὸ παρατάῃ ἀπογοητεμένος.

—Γιατί μάνι μάνι τὸ βαρέθηκες ; ρωτάει ἕναν ἀπ' ἀφτοὺς ὁ φίλος μου.

—Μὰ τί νὰ σοῦ πῶ κὺρ Γ. τἄχει βαθιὰ ἑλληνικὰ κα γιὰ νὰ τὰ καταλάβω πρέπει νἄχω κ' ἕνα δάσκαλο κοντά μου νὰ μοῦ τὰ ξηγάῃ.

—Νὰ ἰδῶ. Ὁ φίλος μου πέρνει τὸ βιβλίο ποὺ εἶχε τίτλο «περὶ γεωργίας» κι' ἀρχίζει νὰ διαβάζῃ στὸ μέρος ποὺ τοῦδειξε ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης: «Τὰ λιπάσματά εἰσι λίαν ἐπωφελῆ βοηθοῦντα τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν τριχῶς(sic.)»

—Στάσου, τὸν διακόβει ὁ ἄλλος, τί τ ο ί χ ε ς λέει ἐδῶ;

—Ὄχι, τ ρ ι ῶ λ ο γι ῶ θέλει νὰ πῇ λέει γελῶντας ὁ φίλος μου.

—Καὶ γιατὶ δὲν τὸ λέει ἔτσι ; Ὁ φίλος μου διαβάζει: «Πρῶτον ἀποσυντίθενται, ὅπως σχηματίσωσιν ὕλας ὑγρὰς ἢ ἀερώδεις, τρεφούσας τὰ φυτά, δεύτερον ἀναδίδουσι θερμότητα καὶ καθιστῶσι τὴν γῆν εὔθρυπτον καὶ τρίτον ἔχουσι τὴν ἰδιότητα νὰ ἐξουδετερῶσι τὰ τὴν βλάστησιν κωλύοντα ὀξέα.»

—Τὸ λοιπὸν ἀπ' ἀφτὰ ποὺ διάβασες κὺρ. Γ. οὔτε γρὺ δὲν κατάλαβα.

Τὰ ἴδια ἔλεγε κ' ἕνας ἄλλος παραπέρα· σὲ λίγο ἀρχίσανε νὰ παραπονιοῦντι καὶ νὰ φωνάζουνε πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς φέρουνε τέτοια βιβλία ποὺ δὲν τὰ καταλάβαιναν κτλ., ὅταν ἔξαφνα πάνω στὴ χλαγοὴ ἐκείνη μπαίνουν 2-3 δασκάλοι. Σὰ λυσσασμένοι χυμήσανε ἀπάνω τους οἱ φτωχοὶ ἐκεῖνοι ἀθρῶποι.

—Τί βιβλία εἶν' ἀφτὰ ποὺ μᾶς φέρατε; Σεῖς ποὺ εἶστε δασκάλοι δὲν τὸ ξέρατε πῶς; δὲν τὰ καταλαβαίνουμε ἀφτά; Νὰ τὰ στείλετε ἀπὸ κεῖ ποὔρθανε· πίσω μάνι μάνι. Χαρά στο! θαρρέψαμε κ' ἐμεῖς πῶς κἄτι θὰ βγάλουμε ἀπὸ δάφτα γιὰ τὴ δουλειά μας, σὰν ἁπλοῖ ποὺ εἴμαστε.

Οἱ δασκάλοι οὔτε μιλιά· τί θἄλεγαν; Ὤ; τόσο κοιτάξαν μιὰ χλεβαστικὰ τοὺς ἐργάτες, χαμογέλασαν καὶ πήγανε καὶ καθίσανε σὲ μιὰ γωνιά. Σὲ λίγο ἀρχίσανε νὰ μαζέβουνται τὰ μέλη γιὰ τὴ διάλεξη του γιατροῦ· εἶχε νυχτώσῃ πιὰ ὅταν βλέπω νὰ μπαίνῃ μέσα ἕνας νέος ἴσα μὲ 28 χρονῶ, ἀψηλός, ξηραγκιανός, ἀδύνατος σὰν τσίρος, κρατῶντας ὁλόρτο κι' ἀλύγιστο σὰν κοντάρι τὸ κορμί του· φροῦσε καὶ γιαλιὰ στὰ μάτια· χαιρέτισε ζερβὰ δεξιά, κάθισε σ' ἕνα ἀντικρινὸ τραπέζι ἄρχισε νὰ φυλλομετράῃ ἕνα βιβλίο.

—Εἶναι ὁ γιατρὸς ποὺ θὰ μιλήσῃ, μοῦ λέει ὁ φίλος μου.

Ἡ λέσχη, ἕνα χτίριο τετράγωνο καὶ μακρουλὸ κι' ἀρκετὰ ἐβρύχωρο εἶχε γιομίσῃ· κἄποιος σηκώθηκε κ' εἶπε πῶς ἡ διάλεξη θἄρχίσῃ—εἶτανε ὁ πρόεδρος τῆς λέσχης—σήμαναν ἕνα κουδοῦνι κι' ἀφοῦ γένηκε ἡσυχία, σηκόνεται ὁ δόχτορας κορδωμένος πάντα, βγάζει ἕνα τετράδιο ἀπὸ τὴν τσέπη του, ἔρριξε ἕνα δοῦ ματιὲς στοὺς ἀκροατὲς κι' ἀρχινάει :

—«Εὐγενὴς καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις.»

—Δίκιο εἶχε ὁ φίλος μου—ἐσκέφτηκα—νὰ μοῦ λέῃ προτήτερα πῶς ἀφτὸς δὲν εἶναι φανατικὸς καθαρέβων, γιατὶ ἂν εἴτανε, θἄλεγε βέβαια ἀφοῦ εἶνε κλητική: «Εὐγενὲς καὶ φιλόμουσε ὁμήγυρι.» Δὲν ἐπρόφταξα καλὰ καλὰ νὰ τελειώσω τὴ σκέψη μου ἀφτή, ὅταν ἀκούω τὸ ρήτορα ὕστερ ἀπ' ἕνα δυὸ ξεροβηξίματα νὰ οὐρλιάζῃ ἔξαφνα σὲ «δὶς διαπασῶν» κλίμακα.«—Οἱ ἡμέτεροι περικλεεῖς πρόγονοι θέμενοι ὡς ἔμβλημα ἐνδελεχοῦς δράσεως καί...»

Μὴν περιμένετε ν' ἀκούσετε παρακάτω, γιατὶ μάρτυράς μου ὁ Θεός, οὔτ' ἐγὼ δὲν ἄκουα τί ἔλεγε πιά· ἡ πρώτη ἀφτὴ φράση του ἔπεσε σὰν κανόνι στ' ἀφτιά μου καὶ μὲ ξεκούφανε.

—Μωρὲ τί λέει ἀφτὸς ὁ ἀθεόφοβος ; λέγω στὸ φίλο μου· ἐμένα μ' ἔπιασαν τὰ νέβρα· φέβγω.

—Γιὰ τὸ Θεό, κάθισε, μοῦ ἀπαντάει ἐκεῖνος, γιατὶ εἶναι τροσβολὴ καὶ θὰ μᾶς καταλάβουνε.

Ἀναγκάστηκα νὰ σταθῶ· μὰ τίποτις δὲν ἄκουα· ἡ φωνὴ τοῦ δόχτορα μὲ ζάλισε τόσο, ποὺ στὸ στερνὸ ἄρχισε νὰ μὲ νανουρίζῃ καὶ μ' ἔρριξε σὰ σὲ νάρκωση. Καμιὰ φορὰ ἔφταναν στ' ἀφτιά μου σὰν ἀπομακρυσμένα κανόνια λέξεις καὶ φράσεις σὰν τὶς ἑξῆς : «Τὶ ἄλλο ἐμφαίνει ἡμῖν ἡ διὰ βουνεύρων καὶ μαστίγων πληξις τῆς ράχεως τῶν Σπαρτιατῶν,» ..,«τοὺς ὑπεναντίους κατεβαράθρουν...» «ὀρρωδεῖ τις τῇ ἀληθείᾳ» κτλ. Καὶ ἡ φοβερὴ μάνητα τοῦ δόχτορα ξακολουθοῦσε. Ἔξαφνα νοιώθω νὰ μὲ σκουντάῃ ὁ φίλος μου· ξετινάχτηκα καὶ τὸν ἄκουσα χαμογελῶντας νὰ μου λέῃ:

— Κοιμήθηκες; μὰ δὲ ρίχνεις τοὐλάχιστον κ' ἕνα βλέμμα στοὺς ἀκροατές ;

Γυρίζω καὶ τί νὰ δῶ! Παραμπρός μου ἕνος φουμάριζε τὸ ναργιλέ του ἀπαθέστατα καὶ φαινότανε πῶς δὲν ἔδινε οὔτε μιὰ φόλα γιὰ τὸ τρομερὸ οὐρλιασμα του ρήτορα· συνομιλοῦσε δὲ σιγὰ μὲ τὸ γείτονά του· ἕνας ἄλλος δίπλα μου ἔχοντας ἀκουμπισμένο τὸν ἀγκῶνά του στὴν καθέκλα καὶ τὸ κεφάλι του στὴν παλάμη ρουχάλιζε μακαριώτατα· παραπέρα ἕνα ἄλλος μὲ πολὺν κόπο προσπαθοῦσε νὰ κρατήσῃ ὁλόρτο τὸ κεφάλι του, ποὺ κάθε λίγο ἔγερνε στὰ στήθια του, ἐνῷ ἄλλος παρέκει χασμουριότανε μὲ μεγάλη ὄρεξη γιὰ ὕπνο. Γυρίζω πίσωθέ μου· στὸ βάθος τῆς λέσχης 3-4 ἐργάτες εἶχαν ἀποκοιμηθῇ πάνω στὰ τραπέζια! Ἀφοῦ διασκέδασα κάμποσην ὥρα, πρόσεξα λιγάκι καὶ στὸ ρήτορα· εἴτανε πιὰ στὸν ἐπιλογό του: «Εὐχηθῶμεν λοιπὸν ἀπὸ μέσης καρδίας ὅπως καὶ οἱ ὁμογενεῖς νέοι ζηλωταὶ καὶ μιμηταὶ τῆς πατρῴας ἀρετῆς γινόμενοι προάγωνται ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ εὐγενές. Γένοιτο!»

Βροχὴ ἔπεσαν τὰ χειροκροτήματα γιὰ τὸν «πλήρη ἀδρῶν νοημάτων» λόγο τοῦ δόχτορα. Καὶ λυπούμουνα τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους ἀθρώπους γιατὶ χειροκροτούσανε τὸ σκολαστικὸν ἐκεῖνον, χωρὶς νὰ κατάλαβαν οὔτε γρὺ ἀπ' ὅσα εἶπε· χειροκροτούσανε ὅμως γιὰ τὰ μάτια ἢ ἀπὸ ἁπλῆ συνήθεια, ἴσως μάλιστα κι' ἀπὸ τὴ χαρά τους, γιατὶ ἐπιτέλους τέλειωσε τὸ φοβερὸ καὶ κουραστικὸ μαρτύριό τους. Μὰ τὴν πολλὴ τὴ λύπη τὴν εἴχανε οἱ φτωχοὶ ἐκεῖνοι ἁπλοϊκοὶ ἐργάτες ποὺ εἶχον κοιμηθῇ. Τρομαγμένοι καὶ ξιπασμένοι ἐξυπνοῦσαν οἱ καημένοι ἀπὸ τὸ γλυκὸν ὕπνο τους ποὺ τόσον ἀδιάκριτα ἐρχόντανε τώρα νὰ τοὺς τὸν τσακίσουν τὰ ἀναθεματισμένα ἐκεῖνα χειροκροτήματα!

Ἔφυγα μὲ τὸ φίλο μου μὲ τὴν ψυχὴ πνιγμένη στὸν πόνο. Ἀλλοίμονο! ὥς ποτὲ πιὰ θὰ ἐφκόμαστε γιὰ νὰ μοιάσουμε τοὺς προγόνους ; ὥς πότε γιὰ ψύλλου πήδημα νὰ τρέχουμε σὲ κείνους ; δὲν κοιτάζουμε λιγάκι καὶ τὸν ἑαυτό μας ; Δὲ στοχαζόμαστε πῶς ὅλο γιὰ νἄχουμε τὰ μάτια χαρωμένα πρὸς ἐκείνους, στραβωθήκαμε ἀτοί μας καὶ δὲ βλέπουμε μπροστά μας, κινδυνεύοντας νὰ πάθουμε ὅ,τι ἔπαθε ὁ φιλόσοφος ἐκεῖνος τοῦ παραμυθιοῦ ποὺ κοιτάζοντας κ' ἐρεβνῶντας ἄστρα δὲν εἶδε τὸ πηγάδι μπροστά του παρὰ ἔπεσε μέσα καὶ πνίγηκε ; Δὲ βλέπουμε σὲ τί χάλια μᾶς ἔρριξε ἀφτὴ ἡ ψωροπερηφάνεια; ἀφτὴ ἔπλασε τέτοιον καὶ τὸ ρήτορα ποὺ μίλησε ἀρχήτερα. Ἀφτουνοῦ τοῦ χρειάζονταν βουνεβρο, ποὺ μιλοῦσε γιὰ τοὺς Σπαρτιάτες. Σὰν καὶ πόσοι νὰ χρειάζονται βούνεβρο κι' ἀφτοῦ στὴν Ἀθήνα. φίλτατε «Νουμᾶ»;

Μὲ ὑπόληψη. ὁ φίλος σου

ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΡΑΓΙΑΣ

Νησιώτης.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Ἰ ω. Β ο σ π. Πόλη. Τὸ φύλλο νὰ τὸ ζητεῖτε ἀπὸ τὸν κ. Φ. Τὸν «Δάφνη καὶ τὴ Χλόη» ἀργότερα.—κ. Ε. Κ ο μ ν. Πειραιᾶ. Τὸ λάβαμε καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμε.—κ. Ν ι κ. Μ α ρ τ. Σίγουρα στὸ γραφεῖο μᾶς βρίσκετε κάθε Πέμπτη πρωΐ καὶ κάθε Παρασκευὴ τἀπομεσήμερο ἴσια μὲ τὸ βράδυ. Ἐλᾶτε σὰν ἀδειάσετε —δ. Κ ο λ ω ν α κ ι ώ τ ισ σ α. Μά, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τόση πιὰ δυσπιστία! Μᾶς ρωτᾶτε ἂν ἡ κ. Ἄννα Κ. Ξένου εἶναι ὄνομα ἢ ψευτόνομα. Τί νὰ σᾶς ἀπαντήσουμε σ' αὐτό ;—κ. Ρ ο δ ό φ ι λ ο Πόλη Τὰ λάβαμε τὰ «Γιασεμιάκ» σας. Μοσκομυρίζουνε Δὲ θὰ μᾶς χαρίσετε ὅμως καὶ τ' ἀληθινό σας ὄνομα ; Βλέπετε, τὸ δικό μας τὄνομα τὄχουμε τυπωμένο φαρδὺ πλατὺ στὸν τίτλο τῆς ἐφημερίδας μας. Γιατί μὲ τόση ἐπιμονὴ νὰ κρύβετε τὄνομά σας, ἀφοῦ γράφετε σ' ἄνθρωπο ποὺ ξέρετε τὸ δικό του ὄνομα ;—Π ε ρ ι κ λῆ Ἀ ρ έ τ α. Δὲ μᾶς στείλατε τὄνομά σας. Ἅμα μᾶς τὸ στείλετε, θὰ δημοσιευτοῦν ἀμέσως ὅλα, ποὔναι πολὺ ὄμορφα, κ' ἔχετε τὸ λόγο μας πῶς κανένας ἄλλος δὲν θὰ τὸ μάθῃ. Περιμένουμε λοιπὸν μ' ἀνυπομονησία. — κ. Π ε ρ ί ε ρ γ ο. Τὸ εἴπαμε κι ἄλλοτε πῶς ὅτι δημοσιεύουνται μὲ τὴν ὑπογραφὴ «ὁ Νουμᾶ.» ἢ μὲ δίχως ὑπογραφὴ εἶναι γραμμένα ἀπὸ τὸν Διευθυντὴ τοῦ «Νουμᾶ». Χαρήκαμε ποὺ σᾶς ὄρεσαν τὰ δυὸ ἀρθράκια μας, τὰ τελευταῖα γιὰ τὸ Κρητικὸ ζήτημα καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλά σας λόγια.—κ. Ἀ π. Ἀ π. Εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ περάσῃς ἀπὸ τὸ γραφεῖο στὶς ὧρες ποὺ σημειώνουμε παραπάνω.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γνωστοποιεῖ ὅτι κατετέθη παρ' αὐτῇ τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ τοκομεριδίου λήξεως 18)1 Ἰουλίου τῶν ἑξῆς ἐθνικῶν δανείων:

α')	Δάνειον	1881	5 ο)ο	πρὸς	5.50
β')	»	1884	5 ο)ο	»	5.50
γ')	»	1887	5 ο)ο	»	5,10
δ')	»	1893	5 ο)ο	»	2.50
ε')	»	1902	4 ο)ο	»	10.—

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26 Μαΐου 1904

(Ἐκ τοῦ Γραφείου)

ἐπιδεχτικοὶ γιὰ κάθε ἀναρίθμηση καὶ λευτέρωση, ἀφοῦ τὰ θεμέλια τῆς ἀνθρώπινης ἀξίας εἶνε ἡ λευτεριὰ καὶ ἡ ἀτομικὴ ἀξία τὸ αἴσθημα. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἐπίσημη ἐκκλησία καὶ μὲ τοὺς παπάδες της. Κι' ἀφοῦ δὲν μποροῦν νὰ τοὺς ξεφορτωθοῦν, πλερώνουν τοὺς διαταγμένους φόρους χτίζουν ὅμως μιὰ ἐκκλησούλα δική τους, δίπλα 'στὴν ἐπίσημη, προσκαλοῦν ἕνα ἐφημέριο δικό τους, ἀφίνουν τὸν ἄλλο—ἀφοῦ δὲν τοὺς ἐπιτρέπεται ἀλλιώτικα νὰ βαφτίζουν τὰ παιδιά τους, βάζουν ὅμως τὸν δικό τους νὰ τοὺς κάνῃ ὁμιλίες, ὅπως θέλουν αὐτοί. Τέτοια «ἐλευτέρη» ἐκκλησία εἶναι χαρὰ θεοῦ γιὰ τοὺς χωριάτες, καὶ τέτοια ἐκκλησία ἔχουν καὶ 'στὸ Βελλεκίλντε, καὶ ἀρκετὰ μεγάλη μάλιστα.

Ὅλως διόλου ἄδεια δὲν εἶναι ποτὲς τὰ δανικὰ σκολειά. Εἶναι ἀνοιχτὰ γιὰ ὁποιοδήποτε θέλει νὰ τὰ ἰδῇ, καὶ πληρωμὴ γιὰ ὕπνο καὶ φαγὶ μόνον σ' ἕνα ὁρισμένο εἶδος γίνεται δεχτὴ ποὺ εἶναι περιζήτητο ὅμως· νὰ γείνῃ μιὰ ἀπαγγελία γιὰ τὰ «παληκάρια» ἢ γιὰ τὶς «κοπέλλες». Ὅποιος τοῦτο δὲν θέλει ἢ δὲν μπορεῖ, βάζει μιὰ συνεισφορὰ γιὰ φτωχοὺς μαθητές. Τέτοιοι εὔποροι δὲν εἶναι ὅμως οἱ περισσότεροι. Αὐτοὶ ἔρχονται ἀπ' τὸν δρόμο, χωρὶς προμήνυμα, τεχνίτες ποὺ γυρνοῦν καὶ δὲν ἔχουν παράδες γιὰ κατάλυμα. Δεῖπνο καὶ κρεββάτι εἶναι πάντα ἕτοιμα γι αὐτούς, καὶ τὸ πρωΐ, ἅμα ἤπιαν τὸν καφὲ τους, φεύγουν πάλι. Ὁ προεστὸς ἀγαπάει νἀνοίγῃ κουβέντα μαζί τους, γιὰ νὰ γυρεύῃ στὸ χαραχτήρα τους, ὄχι 'στὰ χαρτιά τους, τί λογῆς πράματα εἶναι. Ἔρχονται καὶ δασκάλοι γυρολόγοι καὶ παλιοὶ μαθητές, νέοι, ποῦ, πρὶν πάρουν βρισμένη θέση, ξεκινοῦν γιὰ νὰ γνωρίσουν τὸν τόπον καὶ τὸν λαόν, καὶ τώρα, φέρνοντας χαιρετίσματα ἀπὸ συμμαθητὲς καὶ προεστούς, γυρνοῦν ἀπὸ ἕνα χτῆμα στὸ ἄλλο, ἀπὸ ἕνα σκολειὸ 'στὸ ἄλλο, πάντα—ὅσο εἶναι δυνατό—μὲ τὰ πόδια καὶ παντοῦ βρίσκοντας δωρεὰν γεῦμα καὶ κατοικία. Αὐτοὶ κάνουν τὶς καλύτερες ἀπαγγελίες, δίνοντας τὶς δικές τους νωπὲς ἐντυπώσεις καὶ παρασταίνοντας στοὺς ἀκροατάς τους μακρυνὲς μὰ παρόμοιες καταστάσεις.

Ἑβδομῆντα τέτοια σκολειὰ ἔχει τώρα ἡ μικρὴ Δανία, μικρὰ καὶ μεγάλα, μὲ καλὴ καὶ μὲ κακὴ διεύθυνση· ὅλα ὅμως ποὺ ἔχουν προκοπή, ἱδρύθηκαν ἀπὸ ἰδιῶτες. Ἅμα φάνηκε πῶς ἤτανε μιὰ δύναμη, καταδέχτηκε καὶ τὸ κράτος νὰ τὰ ὑποστηρίξῃ, καὶ γιὰ νὰ χαλάσῃ αὐτὰ τὰ ἐπιτειχίσματα τῆς χωριάτικης ὁμόνοιας, στὰ τελευταῖα χρόνια καταχτοῦσε καὶ ἡ ἀρχοντιὰ τῶν χτημάτων μερικὰ ποὔτανε γιὰ πούλησῃ, καὶ τοῦτα σιγὰ σιγὰ ἔγειναν συντηρητικὰ καὶ ψευτευλαβῆ. Μὰ δὲν βρῆκαν μαθητές. Ὁ Δανὸς χωριάτης δὲν ἔπεσε 'στὴν παγίδα, ὅσο κι' ἂν ἤτανε κοντὰ τὸ σκολειό.

Αὐτὸ εἶχε—ἐξὸν ἀπὸ ἄλλα—κ' ἕνα χωριστὸ λόγο. Ὁ χωριάτης δὲν διαλέγει τὸ σχολειό, γιὰ νὰ μείνῃ 'στὸ μέρος του παρὰ γιὰ νὰ τὸν ἀλλάξῃ. Ταχτικὰ 'στὴ Δανία ἕνα σκολειὸ δὲν συχνάζεται ἀπὸ τὰ «παληκάρια» καὶ τὶς κοπέλλες τῆς γειτονιᾶς, παρὰ ὁ στεριανὸς πάει 'στὰ νησιὰ κι ὁ νησιώτης 'στὴν στεριά. Βρίσκεις εἰς ὅλα τὰ φύλλα τῶν σκολειῶν—κ' ἔχουν μεγάλη ἀνάπτυξη καὶ διάδοση 'στὴ Δανία οἱ χωριάτικες ἐφημερίδες--στῆλες ἀπὸ ἀγγελίες «παλληκαριῶν» καὶ «κορίτσῶν» ποὺ γυρεύουν θέση. Γιατὶ ἀπὸ τὸ σκολειὸ δὲν γυρίζουν 'στὰ σπίτια τους παρὰ πρῶτα κοσμογυρίζουν.

Τὰ θεμέλια τῶν δανικῶν σκολειῶν εἶναι ἡ οἰκογενειακὴ ζωή. Ἕνας ἀνύπαντρος προεστὸς εἶνε μόνον κἄτι τι πρόχειρο. Χρειάζεται ἡ γυναῖκα γιὰ νὰ διευθύνῃ τὸ μεγάλο σπιτικό, καὶ γιὰ νὰ γείνῃ παράδειγμα 'στὶς κοπέλλες ποὺ ἔρχονται τὸ καλοκαῖρι. Τοῦτες εἶναι ἐν γένει ἐπιμελεῖς μαθήτριες, ἀκολουθοῦν τὰ ἴδια μαθήματα σὰν τὰ «παληκάρια,» ὅσο ἀποβλέπουν τὴ γυναίκα, ἔπειτα γυμνάζονται 'στὸ λογάριασμα, στὴν ὀρθογραφία, 'στὴν καταστιχογραφία, 'στὸ χειροτέχνημα, 'στὸ πλύσιμο, σιδέρωμα, τραγούδι καὶ στὴ γυμναστική. Ἡ κυρία τοῦ προεστοῦ παρευρίσκεται πάντα στὶς ἀπαγγελίες, σιωπηλή, κατάκοπη ἀπὸ τὴ δουλιὰ καὶ γκαστρωμένη. Ὁ προεστὸς ὅμως εἶναι ἕνας κοντός, κοκκινομάγουλος κοιλαρᾶς.

(Στἄλλο φύλλο τελειώνει.)